

UCHWAŁA Nr VI/36/19
RADY POWIATU W BIELSKU PODLASKIM
z dnia 24 kwietnia 2019 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych
w Powiecie Bielskim na lata 2019-2024

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2019 r. poz. 511) oraz art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1508, z późn. zm.), Rada Powiatu w Bielsku Podlaskim uchwala, co następuje:

- § 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Bielskim na lata 2019-2024, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu w Bielsku Podlaskim.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY RADY POWIATU
Andrzej Leszczyński

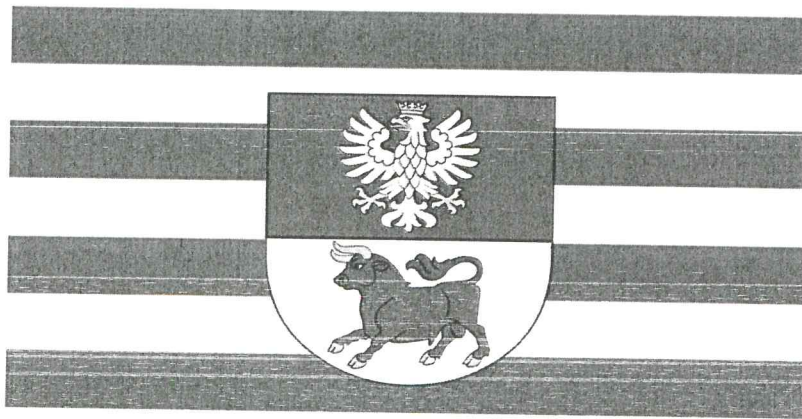
Załącznik

do uchwały Nr VI/36/19

Rady Powiatu w Bielsku Podlaskim

z dnia 24 kwietnia 2019 r.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych w powiecie bielskim na lata 2019 – 2024

Bielsk Podlaski, 2019

Opracowanie:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku Podlaskim

przy współpracy instytucji i organizacji społecznych z terenu powiatu.

Spis treści

I. Wprowadzenie	5
1. Wstęp	5
2. Uwarunkowania strategiczne i programowe na płaszczyźnie międzynarodowej, ogólnokrajowej i regionalnej	5
3. Regulacje prawne w zakresie opracowania strategii	6
II. Charakterystyka powiatu bielskiego	8
1. Położenie i sytuacja demograficzna powiatu bielskiego	8
2. Sytuacja gospodarcza	12
3. Rynek pracy	14
4. Zasoby instytucjonalne powiatu bielskiego	16
4.1. Infrastruktura zdrowotna, oświatowa i społeczna	16
Kwestie zdrowotne mieszkańców	16
Placówki oświatowe	18
Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna	19
4.2. Pomoc społeczna	21
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	21
Placówka opiekuńczo- wychowawcza typu rodzinnego	24
Dom Pomocy Społecznej	25
Ośrodki Pomocy Społecznej	27
4.3. Obszar bezpieczeństwa	29
4.4. Kultura i sport	31
4.5. Organizacje pozarządowe	33
III. Część diagnostyczna - charakterystyka głównych problemów społecznych powiatu bielskiego 36	
1. Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych	36
2. Przemoc w rodzinie	38
3. Osoby starsze i niepełnosprawne	42
4. Ubóstwo i bezdomność	47
5. Bezrobocie	49
6. Trudności adaptacyjne wyalienowanych grup społecznych – repatriantów, uchodźców oraz kombatantów	50
7. Analiza SWOT	51
IV. Część programowa	55
1. Wizja	55
2. Cele, priorytety i kierunki działań polityki społecznej powiatu bielskiego	55
Obszar I: Rodzina – wspieranie i zapobieganie kryzysom	56
Obszar II: Zapobieganie zjawisku przemocy w rodzinie	59
Obszar III: Skuteczny system wsparcia społecznego dla osób starszych i niepełnosprawnych	61
3. Spodziewane efekty realizacji strategii – prognoza zmian w zakresie objętym strategią	64

4.Zarządzanie, finansowanie, monitoring i ewaluacja strategii	65
5.Harmonogram działań	66
6.Wykaz rysunków, wykresów oraz tabeli w Strategii rozwiązywania problemów społecznych w powiecie bielskim w latach 2019 – 2024:	79

I. Wprowadzenie

---

1. Wstęp

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Bielskim to dokument mający na celu wytyczenie obszarów problemowych społecznie. Jej celem jest wprowadzenie względnie trwałych wzorów interwencji i działań społecznych, podejmowanych w celu zmiany negatywnych zjawisk społecznych. Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (tj. Dz. U. z 2018 r., poz. 1508). Niniejsza Strategia została stworzona z uwagi na zakończenie obowiązywania z końcem roku 2018 strategii na lata 2013 – 2018.

Pogłębiające się problemy osób samotnych, starszych i niepełnosprawnych, uzależnienia i przemoc w rodzinie to coraz powszechniejsze problemy społeczne, które stanowią duże wyzwanie dla władz samorządowych oraz instytucji pomocy społecznej na poziomie lokalnym. Od ich skuteczności zależy funkcjonowanie wspólnoty powiatu. Proces rozwiązywania problemów jest długofalowy, dlatego też konieczne jest strategiczne podejście do zagadnień ze sfery polityki społecznej. Oparcie polityki społecznej w powiecie na długofalowym planowaniu i konkretnych celach pomaga zarządzać sferą polityki społecznej i ułatwia pozyskiwanie funduszy zewnętrznych na realizację różnych zadań. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Bielskim wskazuje zadania i obszary, które stanowią wyzwania dla społeczności lokalnej i instytucji działających na polu polityki społecznej.

2. Uwarunkowania strategiczne i programowe na płaszczyźnie międzynarodowej, ogólnokrajowej i regionalnej

Przygotowanie strategii stanowi scenariusz interwencji samorządu powiatu bielskiego, jego jednostek organizacyjnych oraz partnerów społecznych w obszarze pomocy społecznej. Strategia jest kontynuacją przedsięwzięć realizowanych we wcześniejszym okresie programowania 2013-2018 oraz wyznaczeniem nowych priorytetów na lata 2019 – 2024. W procesie opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych istotna jest spójność oraz partnerstwo na wszystkich poziomach zarządzania, czyli na poziomie kraju, województwa, powiatu oraz gminy. Reasumując, zintegrowane planowanie rozwiązywania problemów społecznych wynika z dokumentów krajowych i wspólnotowych m. in.:

1. *Strategia Europa 2020,*
2. *Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020 – Nowy Wymiar Integracji,*
3. *Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej 2020,*
4. *Rządowego Programu Aktywności Osób Starszych na lata 2014-2020,*
5. *Programu Operacyjnego „Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020”, (PO WER 2014-2020),*
6. *Wieloletniego Programu Wspierania Finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania na lata 2014-2020”,*
7. *Krajowy Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2016- 2020,*
8. *Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2020,*
9. *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego do roku 2020,*
10. *Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego do roku 2020,*
11. *Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego do roku 2020,*
12. *Strategia Rozwoju Polski Wschodniej do roku 2020,*
13. *Strategii Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego do roku 2020.*

3. Regulacje prawne w zakresie opracowania strategii

Opracowany dokument stanowi wypełnienie zobowiązań ustawowych wynikający bezpośrednio z art. 17. ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 r., poz. 1508). Praca nad opracowaniem strategii rozwiązywania problemów społecznych odbywała się w ścisłej korelacji z zasadami: programowania, subsydiarności, koncentracji i partnerstwa. Wieloaspektowość problemów społecznych występujących w powiecie bielskim, spowodowały konieczność zwrócenia uwagi na poszczególne akty prawne, które mają kluczowy wpływ na przygotowanie strategii, należą do nich :

1. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej
(*tj. Dz. U. z 2018 r., poz. 1508*);
2. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej
(*tj. Dz. U. z 2018 r. poz. 998*);
3. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa
(*tj. Dz. U. z 2018 r. poz. 913*);
4. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych
(*tj. Dz. U. z 2018 r., poz. 511*);

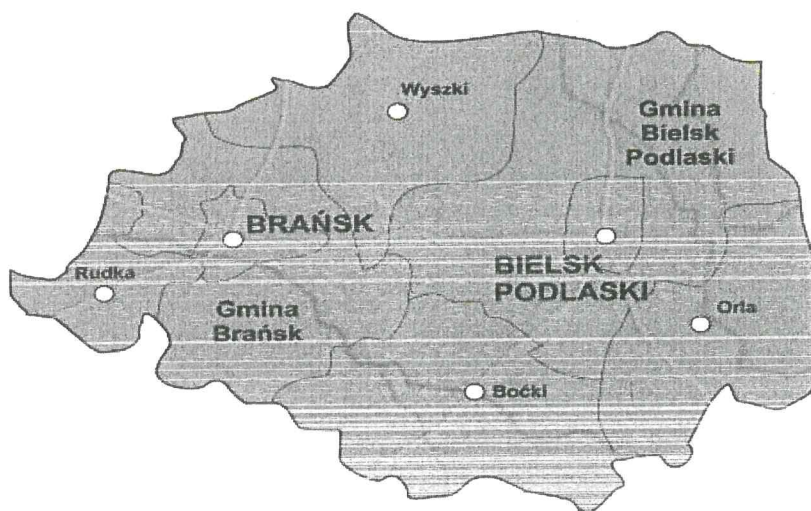

5. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi
(tj. Dz. U. z 2018 r. poz. 2137);
6. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii
(tj. Dz. U. z 2018 r. poz. 1490);
7. Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym
(tj. Dz. U. z 2016 r., poz. 1828);
8. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie
(tj. Dz. U. z 2018 r., poz. 450);
9. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie
(tj. Dz. U. z 2015 r., poz. 1390.);
10. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy
(tj. Dz. U. z 2018, poz. 1265);
11. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych
(tj. Dz. U. z 2018 r., poz. 1205);
12. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego
(tj. Dz. U. z 2018 r., poz. 1205);

II. Charakterystyka powiatu bielskiego

1. Położenie i sytuacja demograficzna powiatu bielskiego

Powiat Bielski jest położony na obszarze Zielonych Płuc Polski, w województwie podlaskim, na Równinie Bielskiej, którą od północy okala Dolina Górnej Narwi, zaś jej wschodnią część zajmuje Puszcza Białowieża. Graniczy z powiatami: wysokomazowieckim, białostockim, hajnowskim i siemiatyckim. Na terenie powiatu leży osiem gmin, w tym dwa miasta: Bielsk Podlaski (stolica powiatu) i Brańsk oraz sześć gmin wiejskich: Bielsk Podlaski, Brańsk, Boćki, Orla, Rudka i Wyszki. Powiat Bielski zamieszkują Polacy, Białorusini i Ukraińcy, tworząc bogatą mozaikę wyznaniową i kulturową. Bielsk pozostał do czasów obecnych miastem różnorodności, które współistnieją i wzajemnie się uzupełniają. Powiat posiada dobrze rozwiniętą sieć dróg lokalnych oraz dogodnie połączenie z przejściem granicznym w Połowcach. Przez miasto przebiegają trasy o krajowym znaczeniu Białystok – Lublin, szlak turystyczny Warszawa – Białowieża oraz szlak turystyczny Kraków – Lublin – Wilno.

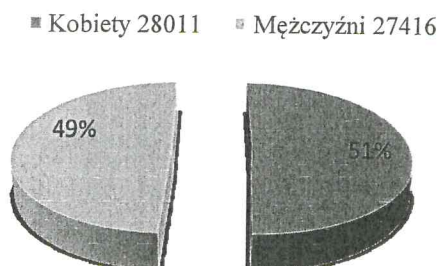
Rysunek 1. Podział administracyjny powiatu bielskiego

Obszar powiatu wynosi 1 385 km² i jest zamieszkiwany przez 55 427 osób (wg danych GUS na dzień 31.12.2017 r.). Połowa ludności mieszka w miastach, z czego około 25,7 tys. - liczy stolica powiatu- Bielsk Podlaski. Gęstość zaludnienia wynosi około 40 osób na 1 km².

W powiecie bielskim podobnie jak w innych powiatach zamieszkuje więcej kobiet niż mężczyzn. Poniższy wykres przedstawia podział ludności ze względu na płeć oraz wiek. Liczba kobiet w 2017 roku wynosiła 28 011 osób, czyli 51% mieszkańców powiatu stanowią

kobiety, a 49% mężczyźni, czyli 27 416 osób. Średni wiek mieszkańców wynosi 43,9 lat. W odniesieniu do średniej wieku całego kraju jest on o 2,5 roku wyższy.

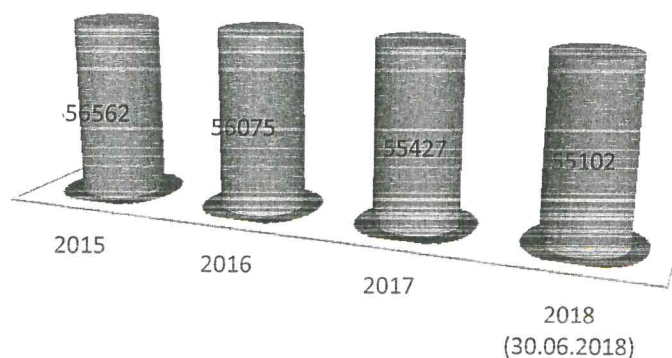
Ludność powiatu bielskiego wg płci

Wykres 1. Liczba ludności w powiecie bielskim wg płci w 2017 roku.

W wyniku spadku wskaźnika urodzeń w latach dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku, w większości powiatów województwa podlaskiego zanotowano spadek liczby ludności. Jeden z największych spadków nastąpił w powiecie bielskim. Proces ten ma charakter trwały. W powiatach sąsiadujących występuje również spadek liczby mieszkańców. W latach 2002-2017 liczba mieszkańców zmalała o 9,7%. Poniższy wykres przedstawia spadek liczby mieszkańców powiatu bielskiego na przestrzeni czterech ostatnich lat.

Ludność w latach 2015 - 2018

Wykres 2. Ludność w powiecie bielskim w latach 2015 - 2018

(dane GUS)

Prognozy statystyczne dotyczące populacji ludności powiatu bielskiego w latach 2018-2050 wykazują niestety systematyczną tendencję spadkową, tj. przewagę liczby zgonów nad urodzeniami.

Prognozowana populacja

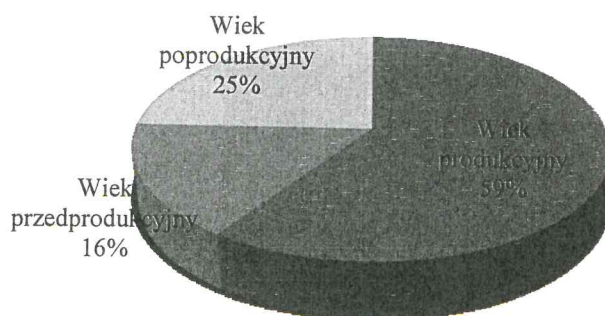

Wykres 3. Prognoza populacji w powiecie bielskim w latach 2020 – 2050
(dane GUS)

Jest to konsekwencją negatywnych tendencji demograficznych występujących w powiecie bielskim, dotyczących m. in.: ujemnego przyrostu naturalnego, ujemnego salda migracji stałych i zagranicznych, niekorzystnej struktury ludności, wskazującej na duży udział osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ogółu ludności, co świadczy o dynamicznym tempie starzenia się społeczeństwa.

Z podobnymi zjawiskami boryka się wiele miast w Polsce i stąd tak ważne jest, by politykę tych miejscowości opierać na tworzeniu dobrych warunków dla seniorów i jednocześnie stwarzać zachęty mogące zatrzymać ludzi młodych. Z analizy struktury ludności Podlasia wynika, że w 2017 r. 16% stanowili mieszkańcy do 17 roku życia. Największa grupa osób – 59% (plasuje się na tym samym poziomie w stosunku do roku 2016), to osoby w wieku produkcyjnym (tj. kobiety w wieku 18-59 i mężczyźni w wieku 18-64 lata). Mieszkańcy w wieku emerytalnym (tj. kobiety w wieku 60 lat i więcej oraz mężczyźni w wieku 65 lat i więcej) stanowili 25% ogółu mieszkańców.

Biologiczne grupy wieku

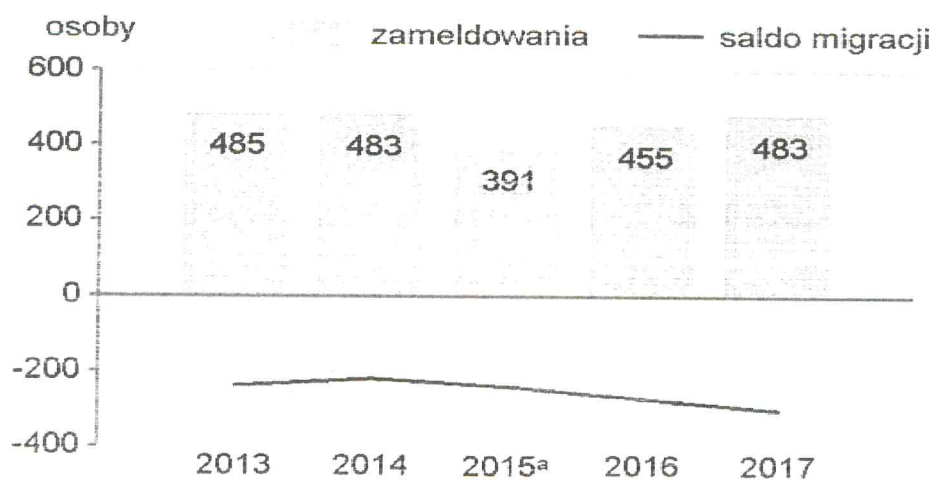

Wykres 4. Ludność w powiecie bielskim ze względu na biologiczne grupy wieku.

(dane GUS)

Zjawisko migracji ludności na pobyt stały z roku na rok wzrasta. Skala problemu nie jest do końca znana. Źródłem informacji o ruchach migracyjnych jest prowadzona w gminach ewidencja ludności. Jednak, wśród wyjeżdżających do pracy w kraju lub za granicę, dopełnienie obowiązków meldunkowych nie jest powszechne. Nie jest to problem, który dotyka tylko powiatu bielskiego. Poniższy wykres przedstawia ujemne saldo migracji na pobyt stały w latach 2013- 2017.

Migracje ludności na pobyt stały

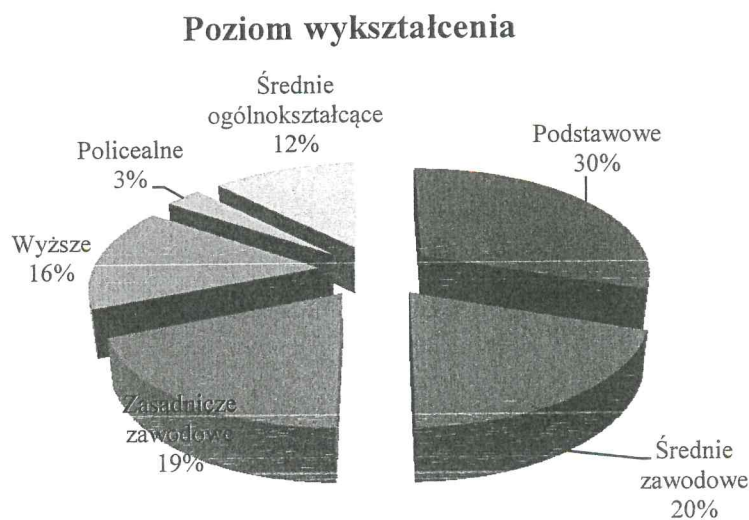

Wykres 5. Migracje ludności w powiecie bielskim w latach 2013 - 2017.

(źródło GUS)

2. Sytuacja gospodarcza

Kapitał ludzki odgrywa znaczącą rolę w rozwoju gospodarczym powiatu bielskiego. Ożywienie gospodarcze służy kształtowaniu warunków życia lokalnej społeczności, jest też warunkiem jej aktywności. Siłą sprawczą są ludzie i warunkiem niezbędnym dynamiki gospodarczej, powiązanej z umiejętnym wykorzystaniem dostępnych czynników rozwojowych. Poziom wykształcenia mieszkańców powiatu bielskiego przedstawia poniższy wykres. W społeczeństwie przeważa wykształcenie podstawowe (26,9%), średnie zawodowe (17,4%), zasadnicze zawodowe (16,9%). Osoby z wyższym wykształceniem stanowią (13,8%), policealne (2,7%). Duży odsetek mieszkańców posiada wykształcenie średnie ogólnokształcące (12%).

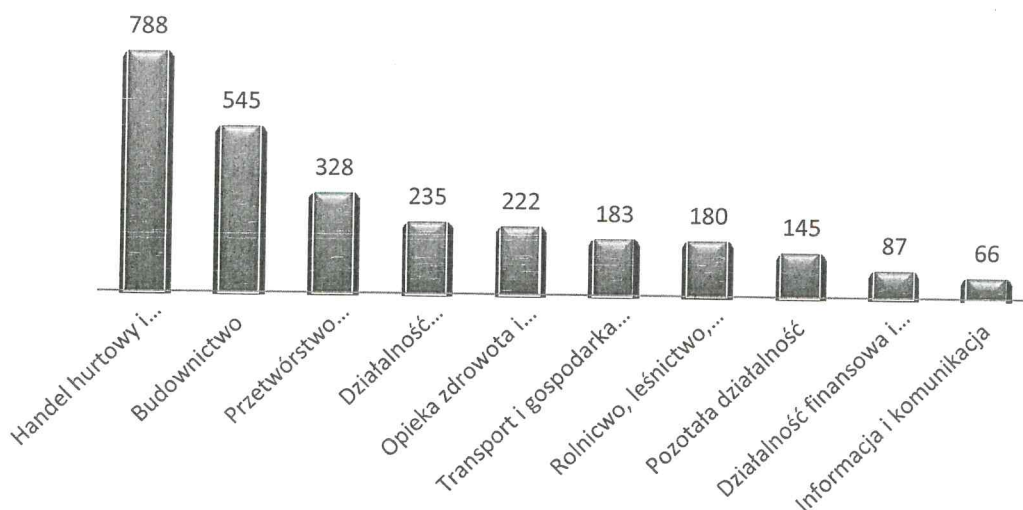
Wykres 6. Poziom wykształcenia mieszkańców powiatu bielskiego.

(źródło GUS)

Ludność w wieku produkcyjnym stanowi 59,9% ogółu mieszkańców powiatu. Powiat bielski od paru lat należy do regionów o najniższej stopie bezrobocia rejestrowanego (5,3%). Jest to znacznie mniej od stopy bezrobocia rejestrowanego dla województwa podlaskiego oraz dla całej Polski. Zwykle pozytywne oceny i zmiany na rynku pracy idą w parze z poprawą klimatu społecznego, wzmacniają poczucie bezpieczeństwa, co może mieć znaczenie dla wzmacniania aktywności i kreatywności mieszkańców. Powiat Bielski stanowi prężnie rozwijający się region. Głównym centrum gospodarczym powiatu mającym potencjał i perspektywy dalszego rozwoju jest miasto Bielsk Podlaski. W powiecie bielskim w roku 2017 w rejestrze REGON zarejestrowanych było 3 886 podmiotów gospodarki narodowej,

z czego 3 008 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 312 nowych podmiotów, a 228 podmiotów zostało wyrejestrowanych. Przeważają małe i mikro przedsiębiorstwa (3 849). Firm, które zatrudniają więcej niż 250 osób jest w powiecie 5. Poniższy wykres przedstawia liczbę osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w poszczególnych sektorach. Najwięcej firm jak przedstawia wykres działa w handlu hurtowym i detalicznym, budownictwie oraz przetwórstwie przemysłowym.

Rodzaj przeważającej działalności w 2017 roku

Wykres 7. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w poszczególnych sektorach w 2017 roku. (opracowanie własne na podstawie danych GUS)

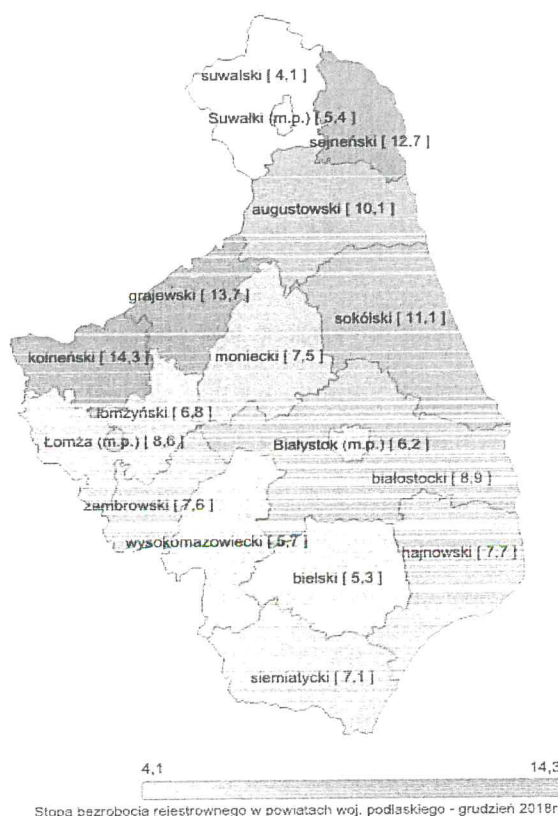
Liczącą się dziedzinę gospodarki w powiecie, stanowi budownictwo, reprezentowane m.in. przez takie przedsiębiorstwa jak „Danwood”, „Unibep”, „Unihouse” oddział Unibep S.A. W zakresie przetwórstwa rolno-spożywczego szeroko znany jest „Bielmlek” Spółdzielnia Mleczarska. Przetwórstwo rybne reprezentuje firma „Suempol”, która zajmuje się m.in. produkcją wyrobów z łososia. W Bielsku swoją siedzibę ma firma „De Facto” – producent odzieży damskiej. Największymi pracodawcami wśród przedsiębiorstw są następujące firmy prowadzące działalność w Bielsku Podlaskim: Arhelan, PSS „Społem”, „Energo” (handel), Przedsiębiorstwo Drogowo- Mostowe „Maksbud”, Fabryka Przyrządów i Uchwytów „Bison- Bial”, Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej S.A., Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o., Spółdzielnia Mieszkaniowa. W 2011 roku w Koszkach na terenie gminy Orla otwarto zakład firmy „Ikea Industry Poland” produkujący

płyty MDF dla koncernu Ikea, wytwarzającego meble. To najnowocześniejsza tego typu wytwórnia w Europie. Zakład zatrudnia ok. 250 osób. W powiecie funkcjonuje około 600 sklepów, z czego ok. 40 proc. to sklepy spożywcze. W większości zlokalizowane są w miastach powiatu – Bielsku Podlaskim i Brańsku.

W powiecie dużą rolę odgrywa również rolnictwo. Obszar użytków rolnych wynosi 99 959 ha. Na terenie powiatu funkcjonuje ponad 10 tys. gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 1 ha. Produkcja rolnicza prowadzona jest głównie w dwóch kierunkach- roślinnym (uprawa zbóż) i zwierzęcym (hodowla bydła i trzody).

3. Rynek pracy

Istnienie dużej ilości firm generujących miejsca zatrudnienia powoduje, iż sytuacja rynku pracy w powiecie bielskim jest korzystniejsza od większości powiatów woj. podlaskiego, a także od średniej stopy bezrobocia w Polsce. Poniższa mapa przedstawia stopę bezrobocia dla poszczególnych powiatów w województwie podlaskim.

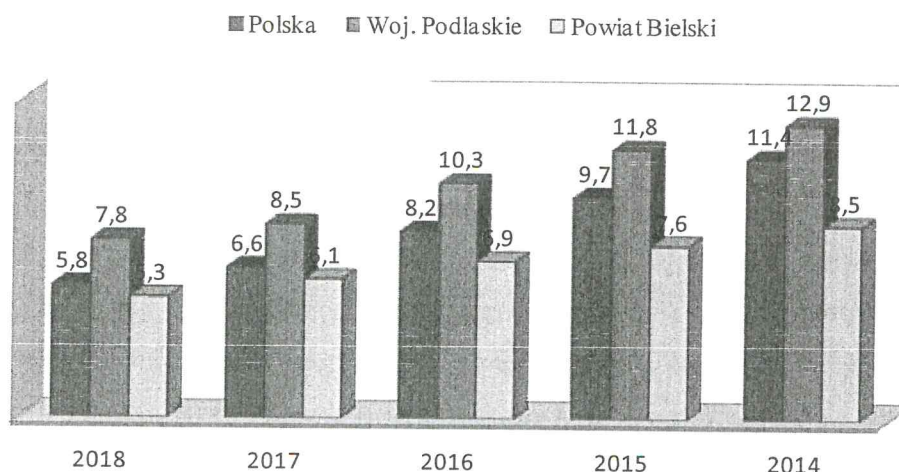

Rysunek 2. Stopa bezrobocia w województwie podlaskim w grudniu 2018 roku.

Niewątpliwym wpływem na lepszą niż w innych powiatach sytuację na lokalnym rynku pracy ma dość dobra sytuacja gospodarcza w powiecie, istnienie i ciągły rozwój dużych jak i małych firm systematycznie zwiększających zatrudnienie oraz powstawanie nowych firm oferujących duże zapotrzebowanie na nowych pracowników. Poniższy wykres przedstawia stopę bezrobocia rejestrowanego na przestrzeni pięciu ostatnich lat. Z analizy danych wynika, iż z roku na rok liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych sukcesywnie spada. W roku 2018 w powiecie bielskim, stopa bezrobocia wyniosła 5,3 %, czyli o 3,2 % mniej niż w roku 2014 gdzie bezrobocie wynosiło 8,5%.

Stopa bezrobocia w latach 2014 - 2018

Wykres 8. Stopa bezrobocia w powiecie bielskim w latach 2014 - 2018.

(opracowanie własne na podstawie danych GUS)

Powiatowy Urząd Pracy przeznacza środki na usługi i instrumenty rynku pracy, mając na względzie, przy wyborze form wsparcia, zapotrzebowanie ze strony bezrobotnych i propozycje oraz możliwości zgłaszane przez pracodawców. W 2018 roku jak i w latach wcześniejszych zorganizowane zostały prace interwencyjne, roboty publiczne, staże. Bezrobotne osoby zostały zatrudnione na stanowiskach pracy wyposażonych ze środków Funduszu Pracy, jak również otrzymały dotacje na podjęcie działalności gospodarczej. Osoby bezrobotne, posiadające zapewnienie zatrudnienia zostały przeszkolone ze środków Funduszu Pracy. W ramach PFRON-u wsparciem objęto osoby niepełnosprawne. Podejmując powyższe działania na rzecz osób bezrobotnych, Powiatowy Urząd Pracy stara się zadbać o dalsze losy tych osób po zakończeniu okresu subsydiowania. W tym celu negocjuje z pracodawcami

dalsze zatrudnienie bezrobotnych. Te działania owocują wysoką efektywnością w postaci kontynuacji zatrudnienia.

Powiatowy Urząd Pracy oferuje zarejestrowanym bezrobotnym także inne formy pomocy. Zatrudnieni w Urzędzie doradcy zawodowi proponują bezrobotnym indywidualne i grupowe poradnictwo zawodowe. Przeprowadzono indywidualne rozmowy doradcze, osoby bezrobotne objęte zostały grupowym poradnictwem zawodowym. Przeprowadzone zostały spotkania grupowe z zakresu informacji zawodowej, a także osoby skorzystały z informacji zawodowej w formie indywidualnej. Organizowano szkolenia z zakresu umiejętności poszukiwania pracy oraz warsztaty z zakresu pomocy w aktywnym poszukiwaniu pracy.

4. Zasoby instytucjonalne powiatu bielskiego

Jako stolica powiatu- Bielsk Podlaski, jest siedzibą instytucji powiatowych i służb zapewniających mieszkańcom i istniejącym tu podmiotom gospodarczym bezpieczeństwo i niezbędne usługi socjalne, zdrowotne i kulturalne. Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych, określamy instytucje znajdujące się na terenie miasta, działające w obszarze polityki społecznej i rozwiązujące dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne, na przykład organizacje pozarządowe. Wśród instytucji w szczególny sposób zaangażowanych w rozwiązywanie problemów społecznych, należy uwzględnić infrastrukturę społeczną, zdrowotną, oświatową, pomoc społeczną oraz obszar bezpieczeństwa.

4.1. Infrastruktura zdrowotna, oświatowa i społeczna

Kwestie zdrowotne mieszkańców

W powiecie bielskim funkcjonuje Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej, niepubliczne przychodnie zdrowia, które świadczą opiekę zdrowotną mieszkańcom powiatu. Szpital prowadzi działalność w zakresie leczenia zamkniętego, poradni specjalistycznych, diagnostyki, podstawowej opieki zdrowotnej oraz profilaktycznych programów zdrowotnych. Specjalistyczna opieka stacjonarna sprawowana jest w zakresie dziesięciu oddziałów: ginekologicznego i położniczo- noworodkowego, neonatologicznego, rehabilitacyjnego, wewnętrznego, chirurgicznego, urazowo-ortopedycznego, anestezjologii i intensywnej terapii, obserwacyjno-zakaźnego, dziecięcego i szpitalnego oddziału ratunkowego. Dodatkowo

w ramach opieki dziennej realizowane są świadczenia w zakresie terapii uzależnień, a od stycznia 2012 roku również w ramach onkologii i chemioterapii oraz rehabilitacji ogólnoustrojowej. Ponadto opiekę z zakresu ochrony zdrowia na terenie powiatu zapewniają również niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej.

W roku 2017 i 2018 w ramach rozpowszechniania informacji o dostępie do podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej SPZOZ w Bielsku Podlaskim uczestniczył w szeregu akcji zorganizowanych w gminach powiatu bielskiego, m.in.: podczas organizowanych dożynek lub powitania lata, w czasie których przekazywano informacje w ustalonych zakresach. Aktualne informacje dotyczące podstawowej i specjalistycznej opieki dostępne są na stronie internetowej szpitala. W poradniach dostępne są również broszury, plakaty, ulotki z informacjami, dotyczącymi dostępu do świadczeń oraz możliwości wczesnego wykrywania zaburzeń rozwojowych i wczesnej rehabilitacji.

Poniższa tabela przedstawia liczbę osób biorących udział w różnego rodzaju pogadankach, instruktażu, udzielaniu informacji na poszczególne tematy. Można stwierdzić, iż świadomość dotycząca profilaktyki w społeczeństwie z roku na rok wzrasta.

Tematy paneli	2017 rok	2018 rok
Profilaktyka wad cewy nerwowej	14 osób	32 osoby
Profilaktyka chorób nowotworowych	144 osób	223 osoby
Celowość wykonywania badań cytologicznych	20 osób	48 osób
Rola szczepień ochronnych	452 osoby	532 osoby
Badanie przesiewowe słuchu u noworodków	247 osób	274 osób
Pobranie krwi na badanie przesiewowe u noworodków	247 osób	274 osób
Celowość wykonywania badań prenatalnych	-	10 osób

Tabela 1. Liczba osób, którym udzielono informacji, instruktażu lub wygłoszono pogadanki w 2017 i 2018 roku.

(opracowanie własne na podstawie danych SPZOZ w Bielsku Podlaskim)

Do najważniejszych problemów zdrowotnych mieszkańców powiatu należą: choroby układu sercowo – naczyniowego, choroby układu ruchu i reumatyczne, choroby endokrynologiczne (cukrzyca, choroby tarczycy), choroby nowotworowe. W powiecie prowadzona jest również profilaktyka zachowań prozdrowotnych dzieci, młodzieży i osób dorosłych. Do najczęściej stosowanych form profilaktyki zdrowotnej należą:

1. Indywidualne rozmowy z pacjentem przeprowadzane przez personel medyczny podczas wizyt w ośrodku zdrowia, dotyczące zachowań prozdrowotnych,
2. Informacje prozdrowotne w postaci ulotek, czasopism, gazetek ściennych na terenie ośrodka zdrowia,
3. Bilanse zdrowia dzieci i młodzieży,
4. Badania dyspenseryjne dzieci i dorosłych,
5. Program profilaktyki chorób układu krążenia realizowany przez lekarzy,
6. Program profilaktyki POCHP,
7. Program profilaktyki gruźlicy realizowany przez pielęgniarki środowiskowe,
8. Szczepienia profilaktyczne dzieci i dorosłych,
9. Organizowane okresowo we współpracy z podmiotami zewnętrznymi badania przesiewowe w kierunku osteoporozy, okulistyczne, urologiczne, diabetologiczne.

Placówki oświatowe

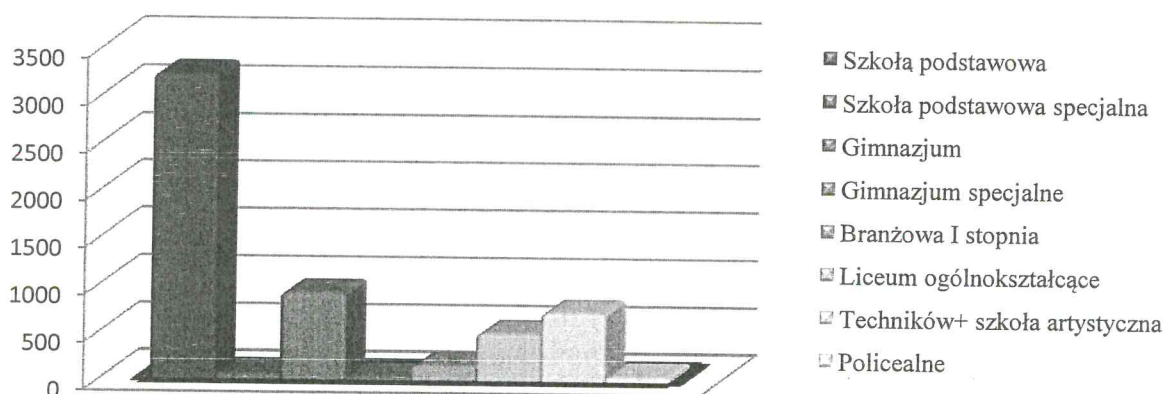

Na terenie powiatu bielskiego funkcjonuje: 7 przedszkoli, 4 punkty przedszkolne, 14 oddziałów przedszkolnych, 21 szkół podstawowych, 5 gimnazjów, 6 szkół ponadpodstawowych. Przy niektórych szkołach funkcjonują świetlice środowiskowe oraz oddziały integracyjne. Centrum edukacji w powiecie bielskim stanowi miasto Bielsk Podlaski. Na terenie miasta funkcjonują dwa samodzielne licea ogólnokształcące i dwa zespoły szkół. Zespoły szkół mieszczą się również w Brańsku i jeden w Rudce. Powiat Bielski prowadzi również Zespół Szkół Specjalnych, w skład którego wchodzi: Szkoła Podstawowa Specjalna, Gimnazjum Specjalne i Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy. Młodzież o zainteresowaniach muzycznych może kształcić się w Państwowej Szkole Muzycznej I Stopnia. W mieście działa również jedyne w Polsce Policealne Studium Ikonograficzne. Powiat Bielski prowadzi także internat przy Zespole Szkół nr 4 im. Ziemi Podlaskiej w Bielsku Podlaskim, który dysponuje 125 miejscami. Po dokonaniu diagnozy i rozeznaniu potrzeb uczniów w placówkach samorządowych, dzieci oprócz realizowanej podstawy programowej uczestniczą w zajęciach dodatkowych, m. in.: kołach zainteresowań ekologicznych, muzycznych, tanecznych, zajęciach logopedycznych, nauki języków obcych,

rytmiki, gimnastyki korekcyjnej, zajęciach na basenie. Szkoły aktywnie włączają się w programy profilaktyczne, ekologiczne, zdrowotne, z zakresu edukacji społeczno-moralnej.

Poniższy wykres przedstawia liczbę uczniów w poszczególnych szkołach w powiecie. Najwięcej dzieci uczęszcza do szkoły podstawowej, tj. 3266 uczniów (w tym 57 uczniów szkoły podstawowej specjalnej). Szkoła branżowa I stopnia kształci 158 osób, zaś szkoły ogólnokształcące 494 uczniów. Technikum oraz szkoły artystyczne kształcą 721 uczniów, zaś policealne kształcą 50 uczniów.

Liczba uczniów poszczególnych szkół

Wykres 9. Liczba uczniów w poszczególnych szkołach w roku szkolnym 2017/2018.

(opracowanie własne na podstawie danych GUS)

Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna

W powiecie bielskim działa Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Bielsku Podlaskim, która realizuje zadania, przede wszystkim z zakresu niesienia pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz wielozakresowej współpracy z rodziną, szkołą i placówkami oświatowo-wychowawczymi. Powyższa pomoc najczęściej ma charakter udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom, młodzieży, rodzicom i nauczycielom, udzielanie specjalistycznego wsparcia i pomocy rodzicom, nauczycielom, związanym z wychowaniem i kształceniem dzieci i młodzieży.

Poradnia również realizuje zadania z zakresu diagnozy poziomu rozwoju, potrzeb i możliwości oraz zaburzeń rozwojowych i zachowań dysfunkcyjnych dzieci i młodzieży (np. predyspozycji i uzdolnień, przyczyn niepowodzeń edukacyjnych, specyficznych trudności

w uczeniu się). W poradni działa zespół orzekający, który na podstawie badań psychologicznych, pedagogicznych i lekarskich, przeprowadzonych przez specjalistów poradni, bądź spoza poradni wydaje orzeczenia o potrzebie kształcenia indywidualnego, kształcenia specjalnego dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej oraz niedostosowanej społecznie lub zagrożonej niedostosowaniem, wymagającej stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy. Do pozostałych zadań Paradni zalicza się:

- ✓ prowadzenie terapii dzieci i młodzieży, w zależności od rozpoznanych potrzeb, w tym dzieci i młodzieży z zaburzeniami rozwojowymi, z zachowaniami dysfunkcyjnymi, niepełnosprawnych, zagrożonych niedostosowaniem społecznym, oraz ich rodzin,
- ✓ pomoc dzieciom i młodzieży w wyborze kierunku kształcenia i zawodu oraz planowaniu kształcenia i kariery zawodowej oraz wspieranie nauczycieli przedszkoli, szkół i placówek w planowaniu i realizacji zadań z zakresu doradztwa edukacyjno – zawodowego,
- ✓ podejmowanie działań z zakresu profilaktyki uzależnień i innych problemów dzieci i młodzieży, w tym udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i młodzieży z grup ryzyka oraz ich rodzicom,
- ✓ współpraca ze szkołami i placówkami w rozpoznawaniu u uczniów specyficznych trudności w uczeniu się, w tym ryzyka wystąpienia specyficznych trudności w uczeniu się u uczniów klas I - III szkoły podstawowej,
- ✓ współpraca z przedszkolami, szkołami i placówkami przy opracowywaniu i realizowaniu indywidualnych programów edukacyjno- terapeutycznych oraz planów działań wspierających,
- ✓ współpraca w udzielaniu i organizowaniu przez przedszkola, szkoły i placówki pomocy psychologiczno-pedagogicznej,
- ✓ wspomaganie wychowawczej funkcji rodziny,
- ✓ udzielanie wsparcia merytorycznego nauczycielom, wychowawcom grup wychowawczych i specjalistom udzielającym pomocy psychologiczno-pedagogicznej w przedszkolach, szkołach i placówkach,
- ✓ wspomaganie dzieci i młodzieży z trudnościami adaptacyjnymi związanymi z różnicami kulturowymi lub ze zmianą środowiska edukacyjnego.

4.2. Pomoc społeczna

Jedną z instytucji infrastruktury społecznej państwa jest pomoc społeczna, której głównym zadaniem jest pomoc osobom i rodzinom w radzeniu sobie w trudnych sytuacjach życiowych, jakich nie mogą one same pokonać przy wykorzystaniu swoich możliwości, uprawnień i własnych środków. Pomoc społeczna polega w szczególności na: przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń (np.: zasiłek celowy, zasiłek okresowy), pracy socjalnej, prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej, analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej, realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych, rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

W ramach systemu pomocy społecznej wyróżnia się:

- ✓ pomoc w instytucjach opiekuńczych typu: domy pomocy społecznej,
- ✓ pomoc środowiskowa, m.in. świetlice środowiskowe, ośrodki wsparcia (tj. domy dziennego pobytu, noclegownie, schroniska dla bezdomnych, środowiskowe domy samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi),
- ✓ pomoc finansową, usługową i rzeczową świadczoną przez ośrodki pomocy społecznej oraz powiatowe centra pomocy rodzinie.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

W powiecie bielskim funkcjonuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku Podlaskim. Podstawowym celem działalności PCPR jest udzielanie pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym: dzieciom, rodzinom, osobom w podeszłym wieku, chorym i niepełnosprawnym. PCPR realizuje zadania własne oraz zadania zlecone przez administrację rządową w zakresie pomocy społecznej. Do zadań powiatu z zakresu pomocy społecznej należą:

- ✓ opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami,

- ✓ koordynowanie powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych oraz projektów po ich zatwierdzeniu przez organ powiatu,
- ✓ prowadzenie specjalistycznego poradnictwa,
- ✓ przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki osobom opuszczającym domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze
- ✓ pomoc w integracji ze środowiskiem osób mających trudności w przystosowaniu się do życia, młodzieży opuszczającej domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze, mających braki w przystosowaniu się,
- ✓ pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 przesłanki obligatoryjnego udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy w celu połączenia się z rodziną ust. 1 pkt. 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, mającym trudności w integracji ze środowiskiem,
- ✓ prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym oraz umieszczanie w nich skierowanych osób,
- ✓ prowadzenie mieszkań chronionych dla osób z terenu więcej niż jednej gminy oraz powiatowych ośrodków wsparcia, w tym domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, z wyłączeniem środowiskowych domów samopomocy i innych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- ✓ prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej,
- ✓ udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach,
- ✓ szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej z terenu powiatu,
- ✓ doradztwo metodyczne dla kierowników i pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu powiatu,

- ✓ podejmowanie innych działań wynikających z rozeznaczonych potrzeb, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych,
- ✓ sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego,
- ✓ sporządzanie, zgodnie z art. 16a ocena zasobów pomocy społecznej, oceny w zakresie pomocy społecznej,
- ✓ utworzenie i utrzymywanie powiatowego centrum pomocy rodzinie, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku Podlaskim, wychodząc naprzeciw wspieraniu dzieci i rodzin, dotkniętych różnorodnymi problemami, między innymi przemocą, alkoholizmem, narkomanią, problemami opiekuńczo – wychowawczymi, podejmuje szereg innowacyjnych działań prorodzinnych. Centrum równolegle realizuje zadania własne powiatu, wynikające z zadań przypisanych w ustawie o pomocy społecznej, ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jak również zadań wynikających z ustawy o rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku Podlaskim realizuje projekty współfinansowane z Unii Europejskiej. Projekty kierowane są przede wszystkim do rodzin w których występuje bezrobocie, ubóstwo, uzależnienie alkoholowe, przemoc, nieporadność w sferze opiekuńczo – wychowawczej i życiowej, oraz tych którzy długotrwale korzystają ze środków pomocy społecznej.

PCPR rokrocznie realizuje programy korekcyjno - edukacyjny dla sprawców przemocy w rodzinie, w którym również wsparcia udziela ofiarom zachowań przemocowych. W/w program realizowany jest zgodnie z nadrzędnymi założeniami Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020.

Centrum ustawicznie prowadzi specjalistyczne poradnictwo w ramach Punktu Poradniczo – Konsultacyjnego, działającego przy PCPR. Nadrzędnym celem Punktu jest szeroko rozumiana działalność pomocowa, skierowana do mieszkańców powiatu bielskiego, w postaci poradnictwa psychologiczno - pedagogicznego, prawnego oraz innych systemowych oddziaływań mających wpływ na rozwój osobowości. W ramach pełnionych funkcji przez Punkt Poradniczo - Konsultacyjny diagnozowane są problemy rodzin dysfunkcyjnych, uczniów nieprzystosowanych społecznie i dydaktycznie oraz ustawicznie utrzymywana jest współpraca z pedagogami szkół Powiatu Bielskiego.

Powiatowe Centrum zajmuje się organizacją opieki zastępczej dla dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej. Na koniec 2018 roku na terenie Powiatu Bielskiego funkcjonowało 39 rodzin zastępczych, w których umieszczonych było 47 dzieci. PCPR sprawuje pieczę nad zawodową rodziną zastępczą pełniącą funkcję wielodzietnej rodziny dla dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej. Jest to rodzina, która tymczasowo obejmuje opieką i wychowuje dzieci osierocone lub którym rodzice nie są w stanie zapewnić odpowiedniej opieki i wychowania.

Centrum obejmuje opieką pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo – wychowawczych, realizujących programy usamodzielnienia.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie realizuje również zadania powiatu z zakresu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych. Zadania finansowane są ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

W ramach struktur PCPR działa Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności. Do zadań Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności należy wydawanie orzeczeń o niepełnosprawności dla osób przed 16 rokiem życia oraz orzeczeń o stopniu niepełnosprawności dla osób powyżej 16 roku życia.

Placówka opiekuńczo- wychowawcza typu rodzinnego

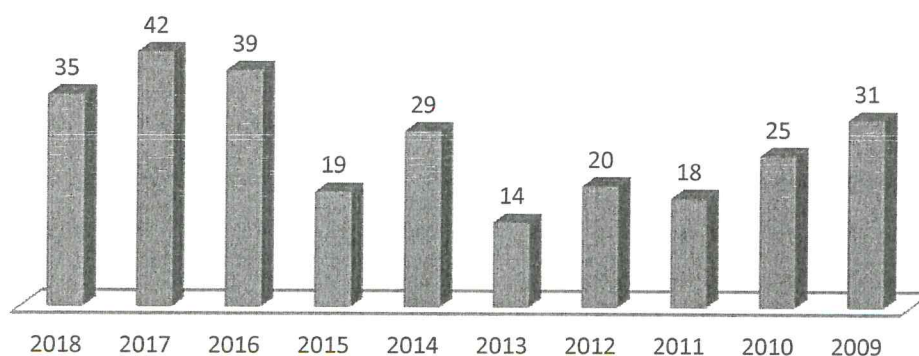

Na terenie Powiatu Bielskiego od 2004 r. funkcjonuje placówka opiekuńczo - wychowawcza typu rodzinnego, zwana również placówką rodzinną. Jej zadaniem jest utworzenie jednej, wielodzietnej rodziny dla dzieci, którym nie znaleziono rodziny zastępczej lub przysposabiającej. Tego rodzaju placówka wychowuje dzieci w różnym wieku – w tym dorastające i usamodzielniające się, umożliwia wspólne wychowanie i opiekę licznemu rodzeństwu, zapewnia dzieciom kształcenie, wyrównywanie opóźnień rozwojowych i szkolnych, a także ustala zasady kontaktów dziecka z rodzicami w porozumieniu z sądem, centrum pomocy i ośrodkiem adopcyjno-opiekuńczym. Placówka współpracuje z ośrodkiem adopcyjno - opiekuńczym oraz centrum pomocy, aby móc zapewnić wysoką jakość i skuteczność oddziaływań wychowawczych, a także sprawowania opieki nad dzieckiem.

Dom Pomocy Społecznej

Na terenie Powiatu Bielskiego funkcjonuje Dom Pomocy Społecznej im. Jana Pawła II w Brańsku z przeznaczeniem dla osób przewlekle somatycznie chorych i w podeszłym wieku. Dom Pomocy Społecznej w Brańsku dysponuje 74 miejscami dla osób w podeszłym wieku oraz 40 miejscami dla osób przewlekle somatycznie chorych. Poniższy wykres przedstawia liczbę osób umieszczonych w DPS - Brańsk na przełomie lat 2009-2018.

Liczba osób przyjętych do DPS-u

Wykres 10. Liczba osób przyjętych do Domu Pomocy Społecznej w Brańsku w latach 2009 - 2018.

(opracowanie własne na podstawie danych PCPR)

Na koniec 2018 roku w DPS- ie zamieszkiwało 114 osób, tj. 49 kobiet i 65 mężczyzn. Średnia wieku wynosiła ponad 72 lata. Wśród starszych i przewlekle somatycznie chorych mieszkańców są osoby z ograniczoną zdolnością do czynności prawnych, tj. 6 mieszkańców ubezwłasnowolnionych całkowicie, dla 6 mieszkańców ustanowiony był kurator do dysponowania świadczeniami rentowymi oraz 10 mieszkańców umieszczonych zostało z nakazu sądu. Liczną grupę stanowią mieszkańcy niepełnosprawni ruchowo, ze znacznie ograniczoną mobilnością, spowodowaną chorobami wieku starczego, schorzeniami neurologicznymi i stanami pourazowymi. W grupie nowoprzybyłych mieszkańców, obserwuje się wzrost osób z objawami i skutkami choroby alkoholowej.

Dom posiada pokoje 1-osobowe, 2-osobowe oraz 3- osobowe. Pokoje wyposażone są w tapczaniki, łóżka, szafeczki przyłóżkowe, stoliki, krzesła, szafy ubraniowe, radia. Przy niektórych pokojach mieszkalnych znajdują się łazienki, wyposażone w kabinę prysznicową oraz łazienki ogólnodostępne wyposażone w prysznic i wanny. Łazienki wraz z toaletami przystosowane są do potrzeb osób niepełnosprawnych. Na każdej kondygnacji mieszkańcy mają do swojej dyspozycji salę dziennego pobytu, kuchenki pomocnicze, pomieszczenia do samodzielnego prania i suszenia. Obiekt jest pozbawiony barier architektonicznych, a wyposażenie w poręcze i uchwyty, windy i podjazdy ułatwia oraz zapewnia bezpieczeństwo podczas poruszania się.

Dom zapewnia kompleksowe usługi rehabilitacyjne w dobrze wyposażonej sali z nowoczesnym sprzętem oraz wykonywane są zabiegi fizykoterapii, hydroterapii oraz laseroterapii. Zajęcia usprawniające prowadzone są grupowo i indywidualnie wg potrzeb i wskazań lekarza. Organizowane są różne formy spędzania wolnego czasu. Zajęcia terapeutyczne prowadzone są w gabinetach terapii zajęciowej, biblioterapii, i muzykoterapii, pod okiem wykwalifikowanego i doświadczonego personelu. W treści zajęć uwzględniane są potrzeby i zainteresowania mieszkańców. Mieszkańcy mają zapewnioną systematyczną opiekę psychologiczną. Podopiecznym w ramach cyklicznych spotkań, pogadanek i indywidualnego poradnictwa prowadzona jest edukacja prozdrowotna. W kaplicy Domu odprawiane są nabożeństwa w obrządku katolickim i prawosławnym. Dla wyznawców obu tych wyznań, wg ich kalendarzy organizowane są Święta Bożego Narodzenia i Wielkanocy. Zapewniona jest całodobowa opieka fachowego personelu (pielęgniarki, opiekunowie) oraz opieka lekarza rodzinnego w ramach NFZ. W załatwianiu wielu spraw pomagają pracownicy socjalni. Podopieczni mają możliwość wyboru posiłków oraz miejsca ich spożywania. Zapewniony jest wybór zestawu posiłków oraz posiłku dietetycznego, zgodnie ze wskazaniem lekarza. Wydawane są diety lekkostrawne cukrzycowe, wysokobiałkowe i wysokokaloryczne. W domu podstawowe produkty żywnościowe i napoje dostępne są przez całą dobę. W domu działają 2 zespoły terapeutyczno - opiekuńcze, które opracowują i realizują wspólnie z mieszkańcami domu „indywidualne plany wsparcia mieszkańca”. Plany związane z rozwojem DPS- u w zakresie działalności na rzecz osób starszych i somatycznie chorych uwzględniają, m.in.: poprawę warunków bytowych oraz działania zapewniające utrzymanie standardów, udoskonalanie i wprowadzanie nowych metod pracy, celem stałego podnoszenia jakości świadczonych usług, rozszerzenie działalności kulturalnej - wspieranie zainteresowań i uzdolnień, promowanie osiągnięć, doskonalenie pracy socjalnej na rzecz podtrzymywania

więzi rodzinnych mieszkańców z osobami bliskimi, utrzymywanie i rozwijanie kontaktów ze społecznością lokalną, rozszerzenie współpracy z placówkami świadczącymi opiekę zdrowotną.

Ośrodki Pomocy Społecznej

Na terenie Powiatu Bielskiego funkcjonuje osiem ośrodków pomocy społecznej:

1. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bielsku Podlaskim
2. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bielsku Podlaskim
3. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Brańsku
4. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brańsku
5. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rudce
6. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Boćkach
7. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wyszkach
8. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Orli

Powyżej wymienione jednostki mają bezpośredni kontakt z osobami potrzebującymi wsparcia i pomocy. Świadczą głównie pomoc finansową, rzeczową i socjalną zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej. Ośrodki pomocy społecznej wykonują zadania własne gminy o charakterze obowiązkowym, do których należy, min:

- ✓ opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka,
- ✓ sporządzanie oceny w zakresie pomocy społecznej,
- ✓ udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym,
- ✓ przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych, celowych, przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,
- ✓ przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia

zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia,

- ✓ przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego,
- ✓ opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem,
- ✓ praca socjalna,
- ✓ organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- ✓ prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych,
- ✓ dożywianie dzieci,
- ✓ sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym,
- ✓ kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu,
- ✓ pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- ✓ sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego,
- ✓ utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników,
- ✓ przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych,
- ✓ opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Do zadań własnych należy:

- ✓ przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych,
- ✓ przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie

- zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze,
- ✓ prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki,
  - ✓ podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznanych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych,
  - ✓ współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminę należy:

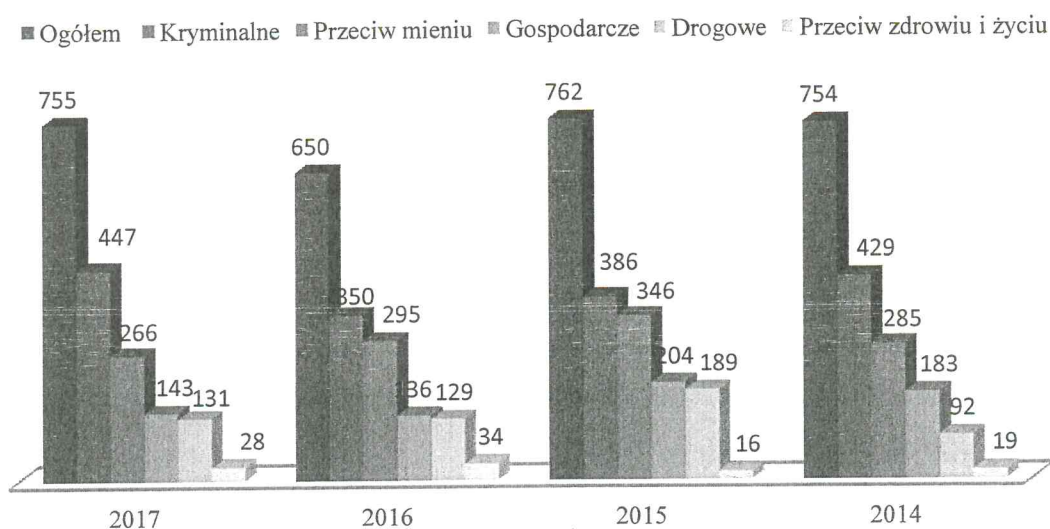
- ✓ organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- ✓ przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną,
- ✓ prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- ✓ realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia,
- ✓ przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom,
- ✓ przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania cudzoziemcom, którzy uzyskali zgodę na pobyt tolerowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- ✓ wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki.

4.3. Obszar bezpieczeństwa

W 2017 roku w powiecie bielskim stwierdzono 755 przestępstw. Oznacza to, że na każdym 1000 mieszkańców odnotowano 13,54 przestępstw. Jest to wartość porównywalna do wartości dla województwa podlaskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w powiecie bielskim wynosi 76,50% i jest nieznacznie większy od wskaźnika wykrywalności dla województwa podlaskiego oraz większy od wskaźnika dla całej Polski. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców powiatu bielskiego najwięcej stwierdzono przestępstw o charakterze

kryminalnym - 8,02 (wykrywalność 64%) oraz przeciwko mieniu - 4,77 (wykrywalność 45%). W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa drogowe - 2,35 (wykrywalność 99%), o charakterze gospodarczym - 2,57 (wykrywalność 86%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu – 0,50 (wykrywalność 82%).

Przestępstwa stwierdzone w latach 2017- 2014

Wykres 11. Przestępstwa stwierdzone w powiecie bielskim w latach 2017- 2014.
(opracowanie własne na podstawie danych GUS)

Czynności bielskiej policji koncentrują się głównie na zapobieganiu przestępczości. Pożądane policyjne treści przekazywane są poszczególnym adresatom w ramach realizowanych programów prewencyjnych.

W 2018 roku KPP w Bielsku Podlaskim prowadziła dwa główne programy edukacyjne i profilaktyczne „Stop patologiom” i „Uwaga zagrożenie”. Realizowano również:

- Bezpieczna Droga Do Szkoły/Domu- w ramach programu „Uwaga Zagrożenie” działania edukacyjne skierowane były do najmłodszych uczniów szkół podstawowych. Podczas spotkań w szkołach poruszana była tematyka bezpiecznego poruszania się po drodze oraz podstawowych przepisów ruchu drogowego,

- Bezpieczne Ferie- w ramach programu „Uwaga Zagrożenie”, przedstawiono działania mające na celu ujawnienie zagrożeń związanych z zimowymi zabawami.

Spotkaniami objęto najmłodsze klasy szkoły podstawowej,

- Bezpieczne wakacje w ramach programu „Uwaga Zagrożenie”, prowadzone były spotkania, podczas których policjanci przekazali uczniom informacje jak bezpiecznie spędzać czas podczas letniego wypoczynku,

- Bezpieczny Internet w ramach programu „Uwaga Zagrożenie”. W tych działaniach brali udział uczniowie szkół podstawowych, gimnazjum oraz szkół średnich, w których tematyka spotkania dotyczyła odpowiedzialności karnej nieletnich oraz problematyki cyberprzemocy,

- Nie Ufaj bezgranicznie - działania realizowane w ramach programu „Stop Patologiom”, skierowane były do uczniów gimnazjum oraz szkół średnich. Tematyką spotkań były zagrożenia związane z handlem ludźmi oraz wyjazdami za granicę,

- Nie Bądźmy Obojętni- działania obejmują sezon jesienno-zimowy, ich celem było ujawnianie osób narażonych na zamrożenie, osób bezdomnych, starszych, nieporadnych życiowo, mieszkających samotnie.

Dodatkowo nad bezpieczeństwem mieszkańców powiatu bielskiego czuwa straż pożarna. Publiczna Straż Pożarna przeciwdziała zagrożeniom wynikającym z nieszczęśliwych zdarzeń losowych. Jeszcze do niedawna straż pożarna realizowała przede wszystkim zadania związane z pożarami, w szczególności takie jak: ewakuacja, gaszenie i likwidacja skutków. Obecnie podejmuje akcje ratownicze o charakterze chemiczno - ekologicznym i technicznym. Rozszerzony zakres działań wymaga przede wszystkim budowy nowego modelu strażaka ochotnika - profesjonalnego ratownika oraz rozwijanie działalności ochotniczych straży pożarnych w poszczególnych miejscowościach.

Straż pożarna systematycznie organizuje i realizuje programy edukacyjne i prewencyjne na terenie powiatu. Strażacy uczestniczą w akcji kontrolnej, organizowanej przez KRUS związanej z bezpieczeństwem gospodarstw rolnych. Funkcjonariusze KPPSP na prośbę administracji szkolnej poszczególnych szkół uczestniczyli w pogadankach, prezentacjach i szkoleniach, dotyczących bezpieczeństwa pożarowego, bezpiecznych zachowań w przypadkach zagrożeń.

4.4. Kultura i sport

Rolę mecenasów kultury i sztuki w mieście pełni Bielski Dom Kultury, zaś w Brańsku Miejski Ośrodek Kultury. Upowszechnianiem kultury w gminach zajmują się Gminne Ośrodki Kultury. Swoją działalność prowadzą, realizując podstawowe zadania statutowe,

poprzez organizowanie i prowadzenie działalności kulturalnej w zakresie upowszechniania kultury, działania skierowane na rozwijanie i zaspakajanie potrzeb kulturalnych mieszkańców oraz promocję działań kulturalnych.

Ośrodki prowadzą wielokierunkową działalność w zakresie:

- ✓ edukacji kulturalnej i wychowania przez sztukę,
- ✓ tworzenia warunków dla rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego w szczególności folkloru, a także rękodzieła ludowego i artystycznego,
- ✓ upowszechniania sztuki, jej udostępniania i popularyzowania wiedzy o sztuce, promowania zamierzeń artystycznych w kraju i poza granicami,
- ✓ tworzenia i upowszechniania scenicznych programów artystycznych,
- ✓ organizowania konkursów w różnych dziedzinach sztuki,
- ✓ organizowania wystaw, koncertów, przeglądów i festiwali,
- ✓ prowadzenie zespołów, chóru, pracowni różnych grup społecznych i zawodowych,
- ✓ rozwijania potrzeb twórczego uczestnictwa w kulturze z możliwością twórczego i kształcącego spędzania wolnego czasu oraz znajdowania przyjemności w odbiorze sztuki lub jej tworzeniu,
- ✓ rozwijania pasji i zamiłowań artystycznych w zakresie: muzyki, plastyki, teatru, tańca, arteterapii, filmu i fotografii,
- ✓ zaspakajania potrzeb i rozwijania zainteresowań różnych grup społecznych i zawodowych, dzieci i młodzieży, ludzi w wieku produkcyjnym oraz ludzi starszych,
- ✓ zapewnienia pomocy i opieki merytorycznej dzieciom i dorosłym,
- ✓ informowania i popularyzowania działań kulturalnych poprzez środki masowego przekazu, plakaty, wydawnictwa, prasę lokalną, stronę internetową itp.,
- ✓ stwarzania warunków do aktywnego, wielokierunkowego uczestnictwa w kulturze
- ✓ wychowanie patriotyczne (obchody świąt i rocznic państwowych, wystawy, współpraca ze stowarzyszeniami, muzeami, itp.),
- ✓ działalność promocyjną i marketingową oraz pozyskiwanie pozabudżetowych środków finansowych,
- ✓ działalność usługową.

Największym organizatorem i współorganizatorem spotkań jest Bielski Dom Kultury. Instytucja przygotowuje około 200 imprez rocznie, tj.: festiwali, przeglądów, koncertów,

wystaw, spotkań, konkursów, seansów filmowych, pokazów teatralnych, warsztatów i innych form kulturalnych.

Na terenie miast i gmin działają biblioteki publiczne. Dysponują one urozmaiconym księgozbiorem literatury pięknej, popularnonaukowej oraz czasopism regionalnych, tygodników lokalnych i dzienników o zasięgu ogólnopolskim. Prowadzą również prace kulturalno-oświatowe, mające na celu popularyzację czytelnictwa wśród dzieci i młodzieży szkolnej, np. pogadanki, konkursy, lekcje biblioteczne głośnego czytania, quizy, wystawy.

Na terenie powiatu działają instytucje typu MOSiR Bielsk Podlaski i kluby sportowe, w których prowadzone są zajęcia dla różnych grup wiekowych. Aktywność fizyczna jest nieodłącznym atrybutem życia człowieka. Wynika ona z wrodzonych potrzeb organizmu i nabytych umiejętności. Odpowiednio dobrana aktywność ruchowa sprzyja rozwojowi organizmu i zachowaniu zdrowia. Ruch rozwija mięśnie, wpływa na prawidłowy wzrost i kształt kości, rozwija układ krążeniowo-oddechowy, podnosi sprawność i wydolność fizyczną. Aktywność fizyczna pomaga rozwijać zdolności przywódcze oraz empatię. Te cechy wpływają zaś na prawidłowy rozwój psychiczny i zmniejszają ryzyko zaburzeń emocjonalnych, które często pojawiają się w trudnym okresie dorastania. Uprawiające sport nastolatki w dużej mierze zdają sobie sprawę, że mają wpływ na swoje życie. Rozwija to ich ambicje oraz kreatywność i odpowiedzialność. W powiecie prężnie działa „Klub Tenisa Stołowego” oraz „Powiatowy Szkolny Związek Sportowy”. Kluby organizują turnieje, zawody sportowe. Na terenie miasta działa pływalnia „Wodnik”. Z tego obiektu korzystają osoby z różnych grup wiekowych. Dużą popularnością pływalnia cieszy się wśród osób starszych.

4.5. Organizacje pozarządowe

Organizacje pozarządowe stanowią znakomitą bazę dla rozwoju społeczności lokalnych, z uwagi na fakt, iż w strukturach organizacji znajdują nader często osoby z dużą wrażliwością na problemy społeczne. W celu zoptymalizowania oddziaływań z zakresu obszaru polityki społecznej, niezbędne jest włączenie podmiotów pozarządowych w system funkcjonowania każdego szczebla samorządu terytorialnego. Współpraca wszystkich partnerów społecznych jest regulowana kilkoma aktami prawnymi, tj.:

- ✓ Ustawą o działalności pożytku publicznego i wolontariacie z 2003 r., która uregulowała współpracę między organami administracji publicznej i organizacjami pozarządowymi w zakresie prowadzenia działalności pożytku publicznego przez

organizacje pozarządowe,

- ✓ Ustawą o zatrudnieniu socjalnym z 2003 r., która reguluje sposób powstawania i funkcjonowania Centrów Integracji Społecznej, w których to odbywa się reintegracja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- ✓ Ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, która reguluje zasady tworzenia partnerstwa lokalnego jako instytucji realizujących inicjatywy partnerów rynku pracy.

W Powiecie Bielskim działają organizacje pozarządowe, które realizują zadania z obszaru pomocy społecznej i prowadzą współpracę między sobą:

1. Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „**Szansa**” z siedzibą w Bielsku Podlaskim. Celem Stowarzyszenia jest prowadzenie grupowych i indywidualnych zajęć, które mają na celu nabywanie, rozwijanie i podtrzymywanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego funkcjonowania osób niepełnosprawnych ruchowo.
2. Stowarzyszenie Pomocy „**Serce Ludzi Ziemi Bielskiej**” z siedzibą w Bielsku Podlaskim. Celem działania powołanego Stowarzyszenia jest niesienie pomocy dzieciom niepełnosprawnym, poprzez różnego rodzaju terapie grupowe i indywidualne.
3. **Polski Związek Niewidomych Oddział Terenowy w Bielsku Podlaskim**. Cele i zadania statutowe obejmują społeczną integrację osób niewidomych i słabo widzących, ochronę ich interesów społecznych, ekonomicznych i zawodowych; przeciwdziałanie dyskryminacji, reprezentowanie członków związku wobec organów naczelnych państwa, administracji rządowej i samorządu terytorialnego oraz innych instytucji; rehabilitacja i przystosowanie osób niewidomych do potrzeb rynku pracy, wyrównywanie ich szans i równouprawnienie, przełamywanie barier w dostępie niewidomych do nauki, pracy i kultury.
4. **Klub Amazonek** z siedzibą w Bielsku Podlaskim. Głównym celem organizacji jest wszechstronne działanie na rzecz kobiet z problemem onkologicznym, po mastektomii.
5. **Stowarzyszenie Rodziców Osób Niepełnosprawnych „Lazur Nadziei”**. Zrzesza ono rodziców i ich niepełnosprawne dzieci z różnymi schorzeniami i w różnym wieku. Specyfiką stowarzyszenia jest to, że podopieczni są w większości osobami, które samodzielnie nie radzą sobie w życiu codziennym, wymagają stałej opieki innej osoby, ciągłego leczenia i systematycznej rehabilitacji.

6. **Polski Związek Emerytów i Rencistów i Inwalidów Oddział Rejonowy w Bielsku Podlaskim** wspierający tę grupę społeczną.
7. **Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym i Osobom Potrzebującym Wsparcia „Małe Marzenia”**- celami stowarzyszenia są m.in.: wszechstronna pomoc dzieciom i osobom niepełnosprawnym oraz potrzebującym wsparcia z rodzin najuboższych i patologicznych, ich rodzicom, opiekunom oraz organizowanie i prowadzenie różnych form edukacji, terapii, poradnictwa w różnych zakresach. Ponadto stowarzyszenie zajmuje się również profilaktyką uzależnień, propagowaniem zdrowego stylu życia, działalnością sportową i rekreacyjną.
8. **Bielskie Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku**- działających na rzecz osób starszych.
9. **Stowarzyszenie Kreatywny Bielsk Podlaski**- stowarzyszenie chce mieć realny wpływ na to co się dzieje w mieście. Poprzez swoje działania stara się angażować mieszkańców miasta w życie kulturalne, pomoc społeczną czy rozwój edukacji. Członkowie stowarzyszenia przebywają w środowisku ludzi nastawionych do życia optymistycznie, którzy odznaczają się posiadaniem swoich pasji, odważnym i ciekawym charakterem. Stowarzyszenie propaguje hasło, że ma zapał, zaangażowanie i szereg chęci do tworzenia rzeczy ciekawych, nowych i co najważniejsze kreatywnych.
10. **Caritas Diecezji Drohiczyńskiej** – działalność Caritas jest bardzo szeroka. Stowarzyszenie wspiera osoby niepełnosprawne i bezrobotne, prowadzi szereg projektów, dociera do najbardziej potrzebujących, prowadzi świetlice środowiskowe, WTZ, punkt wydawania odzieży, współpracuje z instytucjami, organizacjami lokalnymi, samorządowymi, szpitalami, hospicjami.
11. **Związek Harcerstwa Polskiego** - w skład ZHP wchodzi drużyny harcerskie, staro-harcerskie, wędrowne oraz gromady zuchowe. Misją Związku Harcerstwa Polskiego jest wychowanie młodzieży oraz wspieranie rozwoju i kształtowanie charakteru człowieka, poprzez stawianie wyzwań. Wychowanie w ZHP opiera się na normach moralnych wywodzących się z kulturowych i etycznych wartości chrześcijańskich. Organizacja kształtuje postawy szacunku wobec każdego człowieka, uznając jednak system wartości duchowych za sprawę osobistą każdego członka ZHP. Głównymi celami statutowymi ZHP jest: stwarzanie warunków do wszechstronnego rozwoju człowieka, kształtowanie osobowości człowieka odpowiedzialnego. ZHP ma za

zadanie upowszechnianie w społeczeństwie takich wartości jak: wolność, prawda, sprawiedliwość, demokracja, samorządność, równouprawnienie, tolerancja i przyjaźń. Jest to dobra forma umożliwienia nawiązywanie kontaktów międzyludzkich, ponad wszelkimi podziałami oraz propagowanie wiedzy na temat przyrody, ekologii oraz kształtowanie potrzeby kontaktu z przyrodą.

III. Część diagnostyczna - charakterystyka głównych problemów społecznych powiatu bielskiego

---

Problemy społeczne są przeszkodą dla efektywnego funkcjonowania państwa, utrudniają, bądź nawet uniemożliwiają realizację celów społecznych. Problem społeczny stanowi rozdźwięk między uznanymi wzorami a aktualnym stanem rzeczy. Do najpowszechniejszych problemów społecznych można zaliczyć: przemoc rodzinną, rówieśniczą, ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, bezdomność, choroby cywilizacyjne, bezradność opiekuńczo- wychowawczą.

1. Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych

Jak pisał Jan Paweł II w swoich Encyklikach „*Troska o dziecko (...) jest pierwszym i podstawowym sprawdzianem stosunku człowieka do człowieka*”. Rzeczywistość jednak pokazuje, iż w wielu rodzinach bezradność życiowa, opiekuńczo-wychowawcza, uzależnienia stawiają inne priorytety, nad dobrem dziecka.

Otoczenie rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka, w którym ono uczy się nawiązywać kontakty z innymi ludźmi i zdobywa pierwsze doświadczenia z dziedziny współżycia społecznego. Na środowisko rodzinne składają się m.in. : struktura rodziny, atmosfera wychowawcza w domu, warunki materialne i zdrowotne, stopień wykształcenia rodziców i ogólna struktura środowiska.

W rodzinach zaburzonych, rodzicom brakuje umiejętności tworzenia właściwego klimatu życia rodzinnego, rozładowywania napięć powstałych poza domem, właściwych wzorców komunikacji i dawania rodzinie poczucia bezpieczeństwa, obdarzania dzieci uwagą. Rodziny te często żyją w takich społecznościach, które nie chcą ingerować w życie innych lub

nie potrafią pomóc, gdyż same nie posiadają właściwych wzorców.

W wielu sytuacjach dzieci pochodzące z tych rodzin pozostawione są "same sobie", większość wolnego czasu spędzają wśród rówieśników na podwórku, częściej pojawiają się u nich problemy szkolne. Dzieci odrzucone przez środowisko rodzinne szukają akceptacji wśród rówieśników, łączą się w grupy subkulturowe, zaczynają wagarować, uciekać z domu i popadać w konflikt z prawem.

Każde dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych. Państwo zobowiązane jest do zapewnienia opieki zastępczej i pomocy dzieciom czasowo lub stale pozbawionym środowiska rodzinnego lub nie mogącym ze względu na swe dobro w nim przebywać. Do najczęstszych przyczyn umieszczania dzieci w pieczy zastępczej można zaliczyć niewłaściwe relacje pomiędzy rodzicami a dziećmi, wynikającymi z choroby alkoholowej rodziców, agresji, choroby uniemożliwiającej sprawowanie pieczy, odbywania kary więzienia, orzeczenie sądu dla nieletnich o ograniczeniu władzy na skutek nagannej postawy dziecka, itp. innymi słowy, są to wszelkie zachowania naganego sposobu sprawowania przez rodziców pieczy nad dzieckiem, tj. rodzice nie wywiązują się należycie z zadań opiekuńczo-wychowawczych względem dziecka.

Rodziny	2018	2017	2016
Liczba rodzin spokrewnionych i niezawodowych	39	40	38
Zawodowe rodziny zastępczej	1	1	1
Placówki opiekuńczo- wychowawcze	1	1	1

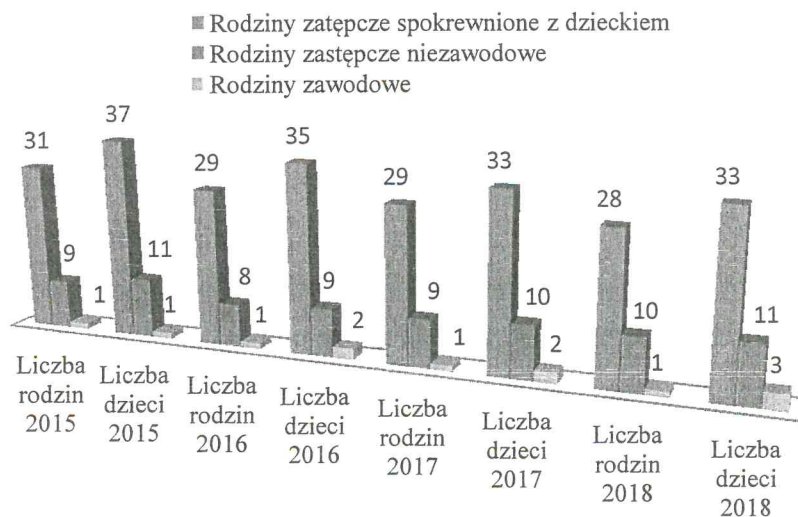
Tabela 2. Liczba rodzin zastępczych w powiecie bielskim w latach 2016 – 2018.

(opracowanie własne na podstawie danych PCPR)

Rodzinna piecza zastępcza to forma czasowej opieki nad dzieckiem. Jeśli dziecko nie może wychowywać się w swojej rodzinie naturalnej, najlepszym rozwiązaniem jest zapewnienie mu opieki w rodzinie zastępczej: spokrewnionej, niezawodowej, zawodowej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego. Chętni do pełnienia funkcji rodziny zastępczej muszą się liczyć z możliwością powrotu dziecka do rodziny biologicznej lub umieszczenia go w rodzinie adopcyjnej.

W roku 2018 na terenie powiatu funkcjonowało 39 rodzin zastępczych (28 spokrewnionych i 10 niezawodowych oraz 1 rodzina zawodowa), gdzie przebywało 47 dzieci (stan na dzień 31.12.2018r.). W Placówce opiekuńczo- wychowawczej obecnie

przebywa 7 dzieci. Liczba rodzin zastępczych na przestrzeni ostatnich lat nie zmienia się diametralnie, jest na stałym poziomie jak pokazuje poniższy wykres. Liczba rodzin zastępczych spokrewnionych z dzieckiem nieznacznie maleje. Liczba rodzin zastępczych niezawodowych w ciągu ostatnich czterech lat jest praktycznie stała. Jeżeli chodzi o rodziny zawodowe od kilku lat w powiecie bielskim funkcjonuje jedna rodzina zastępcza.

Wykres 12. Liczba rodzin zastępczych oraz liczba dzieci w nich umieszczonych na przestrzeni ostatnich czterech lat.

(opracowanie własne na podstawie danych PCPR)

Jak wynika z analizy danych na terenie powiatu obecnie, jak i w poprzednich latach zdecydowanie więcej funkcjonuje rodzin spokrewnionych tj. rodziny, w których opiekunami są dziadkowie, rodzeństwo. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie stale poszukuje nowych kandydatów na rodziców zastępczych.

2. Przemoc w rodzinie

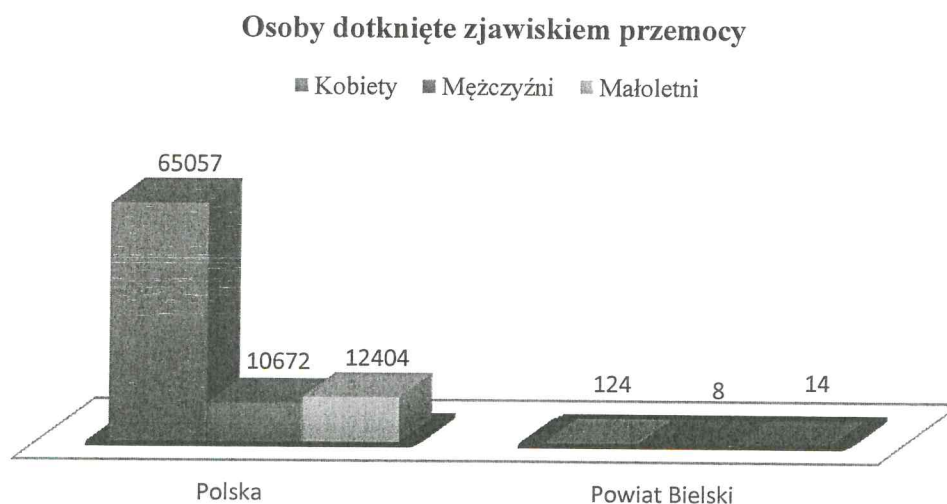
Rodzina, jako grupa społeczna powinna być miejscem bezpiecznym, dającym oparcie, nie tylko materialne ale przede wszystkim psychiczne. Podobnie jest w przypadku domu. Dom jest miejscem do którego można wrócić po męczącym dniu. Coraz więcej można zaobserwować sytuacji, gdzie powrót do domu jest czymś nieprzyjemnym, czymś co wywołuje strach i negatywne uczucia.

Problemem związanym z brakiem poczucia bezpieczeństwa jest przemoc w rodzinie, będąca jednocześnie przejawem patologii społecznej. Jest obszarem niezwykle istotnym,

a równocześnie trudnym do rozpoznania, bowiem wiele przestępstw trwa latami, a osoby doznające przemocy często ich nie ujawniają. Agresja ze strony osób najbliższych, może być wstydliwie ukrywaną tajemnicą. Ponad jedna trzecia osób zna przynajmniej jedną kobietę – ofiarę przemocy swojego partnera. Kobiety częściej ujawniają fakt stosowania przemocy.

Poniższy wykres przedstawia liczbę osób dotkniętych przemocą w 2018 roku z podziałem na płeć, zarejestrowanych w ewidencji Komendy Powiatowej Policji w Bielsku Podlaskim.

Wykres 13. Osoby dotknięte zjawiskiem przemocy w rodzinie ze względu na płeć i wiek w 2018 roku.

(opracowanie własne na podstawie danych KPP w Bielsku Podlaskim)

Jak przedstawia wykres występuje diametralna różnica liczbowa między kobietami (65 057 tys.) a mężczyznami (10 672 tys.), wobec których stosowano przemoc. Zjawisko przemocy w skali krajowej jest bardzo duże, w roku 2018 założono 73 153 Niebieskich Kart.

Według definicji zawartej w art. 2 pkt. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ilekroć w ustawie jest mowa o przemocy w rodzinie, należy przez to rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, naruszające prawa lub dobra osobiste, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące

cierpienia i krzywdy moralne. Istnieje wiele określeń zjawiska przemocy. Przemocą domową na gruncie psychologii określa się: "każde działanie lub rażące zaniedbanie dokonane przez jednego z członków rodziny przeciwko pozostałym, wykorzystujące istniejącą lub stworzoną przez okoliczności przewagę siły lub władzy i powodujące u ich ofiar szkody lub cierpienia, godzące w ich prawa lub dobra osobiste, a w szczególności w ich życie lub zdrowie fizyczne bądź psychiczne". Określenie to obejmuje zarówno małżonków, partnerów, dzieci, rodzeństwo, rodziców i starszych członków rodziny. Grupą krzywdzoną są osoby słabsze i w podeszłym wieku.

Przemoc domowa jest: intencjonalna, tzn. jest zamierzonym działaniem człowieka lub zaniechaniem działania i ma na celu kontrolę nad ofiarą, naruszająca, prawa i dobra osobiste ofiary, sprawca wykorzystuje przewagę siły, narusza podstawowe prawa człowieka (prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku), powoduje cierpienie i ból, sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na szkody, osłabiając jej zdolność do samoobrony.

Wyróżnia się cztery podstawowe rodzaje przemocy:

- ✓ przemoc fizyczną - obejmującą działania bezpośrednie, które wyrządzają ból i cierpienie fizyczne,
- ✓ przemoc psychiczną, która jest bezpośrednim działaniem krzywdzącym, wykorzystującym mechanizm procesów psychologicznych,
- ✓ przemoc seksualną, działającą w obszarze zachowań seksualnych, naruszającą intymność pożycia,
- ✓ przemoc ekonomiczną, dotyczącą warunków materialnych, która opiera się na uzależnieniu ofiary od statusu materialnego sprawcy.

Na podstawie danych zgromadzonych z poszczególnych gmin, w roku 2018 Zespoły Interdyscyplinarne prowadziły łącznie 113 spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Liczba jednostek dotkniętych przemocą w rodzinie to 192 osoby. W ubiegłym roku 137 osób było podejrzanych o stosowanie przemocy wobec najbliższych. Liczba osób, którym udowodniono stosowanie przemocy jest bardzo niewielka, wynosi jedynie 8 osób. W 2018 roku założono na terenie powiatu bielskiego 135 Niebieskich Kart. Przeprowadzono 610 porad specjalistycznych dla osób związanych ze zjawiskiem przemocy domowej. Poniższa tabela przedstawia poszczególne dane dotyczące gmin w powiecie bielskim.

Przemoc w rodzinie	Wyszki	Rudka	Orla	Boćki	Gmina Brańsk	Miasto Brańsk	Gmina Bielsk Podlaski	Miasto Bielsk Podlaski
Sprawy prowadzone przez Zespoły	7	5	5	11	14	8	13	50
Osoby dotknięte przemocą w rodzinie	20	5	5	15	42	8	14	83
Osoby podejrzane o stosowanie przemocy	7	5	6	11	14	8	8	78
Osoby, którym udowodniono stosowanie przemocy	0	0	0	2	1	0	0	5
Liczba NK	5	4	4	10	12	8	8	84
Interwencje w środowisku lokalnym	5	0	0	5	0	0	2	4
Porady specjalistyczne	33	1	36	14	14	3	8	501
Wnioski do GKRPA o objęcie leczeniem odwykowym	5	0	0	0	0	0	0	0

Tabela 3. Zjawisko przemocy w rodzinie w powiecie bielskim w 2018 roku.

(opracowanie własne na podstawie informacji z gmin)

Zjawisko przemocy w rodzinie wg danych jest największe w Bielsku Podlaskim (50 spraw prowadzonych przez Zespół Interdyscyplinarne) zaś najmniejsze w Rudce i w Orli (5 spraw). Najwięcej osób 83 zostało dotkniętych przemocą w Bielsku Podlaskim, w Gminie Brańsk 42, zaś trzecie miejsce zajmują Wyszki 20 osób. Najwięcej interwencji w środowisku lokalnym przeprowadzono w Boćkach i w Wyszkach.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Policja, instytucje oświatowe, gminy oraz stowarzyszenia prowadzą szereg działań mających na celu zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie. W PCPR realizowany jest program korekcyjno – edukacyjny dla sprawców przemocy w rodzinie. W szkołach, świetlicach realizowane są programy profilaktyczne, apele, kampanie na rzecz przeciwdziałania temu zjawisku. Pomoc ofiarom przemocy jest udzielana zarówno na szczeblu centralnym jak i lokalnym i obejmuje wiele

instytucji. Nie do przecenienia jest działalność instytucji pozarządowych działających na rzecz przeciwdziałania i zapobiegania przemocy w rodzinie.

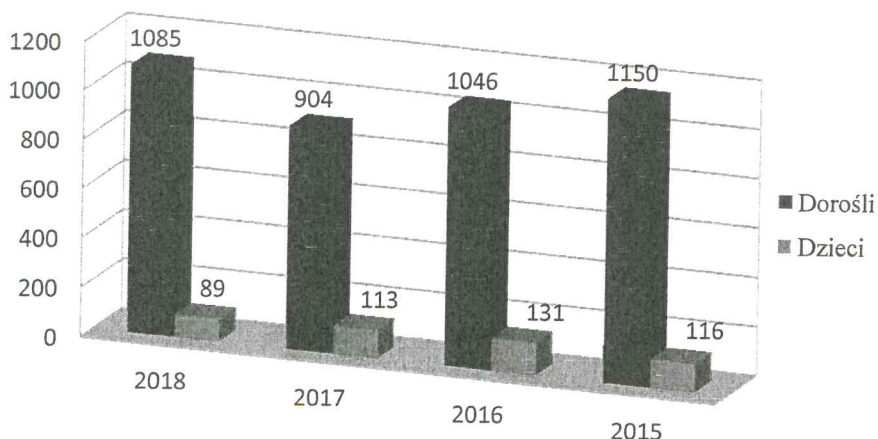
3. Osoby starsze i niepełnosprawne

W polskiej rzeczywistości społecznej, podlegającej regułom twardych, bezwzględnych zasad, osoby niepełnosprawne napotykać wiele trudności w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych. To człowiek pełnosprawny zbudował świat w którym żyją niepełnosprawni borykający się z wieloma barierami społecznymi, kulturowymi, zawodowymi i architektonicznymi. Jak mawia Anna Dyma, która od wielu lat pracuje na rzecz osób niepełnosprawnych *"osobę niepełnosprawną trzeba przede wszystkim dostrzec, zbliżyć się do niej i wtedy dopiero można zobaczyć w niej zwyczajnego człowieka, który tak samo jak my, ma uczucia, talenty, ambicje, różne potrzeby i bardzo chce żeby go normalnie traktować"*.

Szacunkowo ocenia się, że około 15% populacji naszego kraju to osoby niepełnosprawne. Na terenie powiatu zamieszkuje ponad 6000 osób niepełnosprawnych. Powiat dysponuje jedynie cząstkowymi danymi, dotyczącymi liczby osób niepełnosprawnych, będącymi w ewidencji jednostek organizacyjnych powiatu, tj. Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowego Zespołu Do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności (PZON) i Powiatowego Urzędu Pracy.

Liczbę osób z orzeczeniami o niepełnosprawności z racji wieku przedstawia poniższy wykres. Z analizy zgromadzonych danych wynika, iż liczba dorosłych osób mających orzeczenia w roku 2018 wyniosła 1085 osób, jest większa niż liczba osób w 2017 roku (904 osób) i porównywalna do roku 2016 (1046 osób) oraz 2015 (1150 osób). Liczba dzieci z orzeczeniami o niepełnosprawności w 2018 roku wyniosła 89 osób, jest niższa niż w 2017, (113 osób) oraz niższa niż w roku 2016 (131 osób) i 2015 (116 osób).

Osoby niepełnosprawne ze względu na wiek

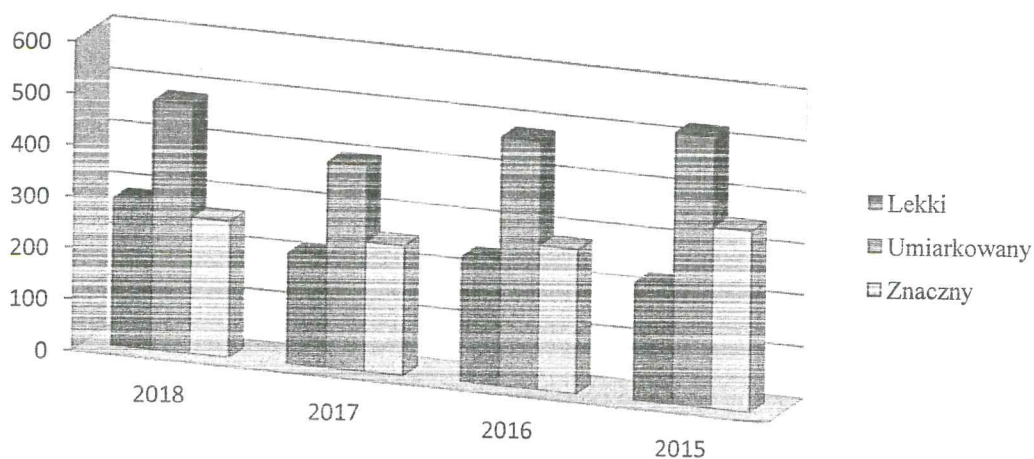
Wykres 14. Liczba osób niepełnosprawnych w latach 2015 - 2018 - podział ze względu na wiek.

(opracowanie własne na podstawie danych PZON)

Powyższe dane nie dają pełnego obrazu zjawiska, bowiem wiele osób nie zgłasza się do PZON- u w celu ustalenia stopnia niepełnosprawności lub posiada orzeczenia równoważne wydane przez ZUS, KRUS, które uprawniają do korzystania ze świadczeń przewidzianych w ustawie o rehabilitacji.

W latach 2015 – 2018 liczbę i rodzaj wydawanych orzeczeń przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Bielsku Podlaskim przedstawia poniższy wykres.

Liczba i rodzaj wydawanych orzeczeń

Wykres 15. Liczba i rodzaj wydawanych orzeczeń przez PZON.

(opracowanie własne na podstawie danych PZON)

Rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych ma na celu pobudzenie do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym, oraz wyrabianiu umiejętności do jak największej samodzielności w pełnieniu ról społecznych. Największego wsparcia w tym kierunku, osoby niepełnosprawne otrzymują ze strony Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie oraz miejskich i gminnych ośrodków pomocy społecznej. W ramach rehabilitacji społecznej PCPR dofinansował realizację niżej wymienionych zadań. Liczbę zrealizowanych wniosków w poszczególnych latach przedstawia poniższa tabela.

Rodzaj zadania	2018	2017	2016	2015
Dofinansowanie uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym	175	176	174	179
Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, technicznych, komunikowaniu się	18	16	28	21
Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	777	625	546	696
Dofinansowanie sportu, kultury, turystyki i rekreacji	148	124	150	190
Warsztaty Terapii Zajęciowej	48	38	38	38

Tabela 4. Dofinansowanie ze środków PCPR w ramach zadań powiatu dotyczących osób niepełnosprawnych.

(opracowanie własne na podstawie danych z PCPR)

Świadczenia udzielane osobom niepełnosprawnym przez miejskie i gminne ośrodki pomocy z terenu powiatu bielskiego to przede wszystkim zasiłki celowe, okresowe i z tytułu opieki nad osobą niepełnosprawną, usługi opiekuńcze i pokrywanie kosztów pobytu w domach pomocy społecznej.

Na terenie powiatu funkcjonuje również ośrodek wsparcia dziennego jakim jest Środowiskowy Dom Samopomocy w Bielsku Podlaskim, przeznaczony dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Z pomocy ośrodka korzysta 30 dorosłych osób niepełnosprawnych.

Od 2010 roku w powiecie bielskim funkcjonują Warsztaty Terapii Zajęciowej w Bielsku Podlaskim, których zadaniem jest wyrabianie umiejętności samodzielnego zaspokajania potrzeb życiowych i nauki dorosłych osób niepełnosprawnych podstawowych

czynności samoobsługowych. Do Warsztatów Terapii Zajęciowej uczęszcza 48 uczestników z niepełnosprawnością w stopniu znacznym i umiarkowanym. Głównie są to osoby z upośledzeniem umysłowym, chorobami neurologicznymi i zaburzeniami psychicznymi. Terapia zajęciowa (główna metoda terapeutyczna) odbywa się w siedmiu pracowniach tematycznych. Do każdej z nich uczęszcza 5 uczestników, nad którymi bezpośrednią opiekę sprawuje jeden instruktor terapii zajęciowej.

Ważną rolę w rehabilitacji społecznej odgrywają również inne stowarzyszenia i organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych. Społeczeństwo nastawione jest na przeciętność i typowość, dlatego z trudem akceptuje i toleruje to wszystko, co jest inne, co odbiega od normy. Dlatego często obserwujemy brak zrozumienia dla świata ludzi niepełnosprawnych, ich problemów i potrzeb. Ludzie widzą przede wszystkim niepełnosprawność, a nie człowieka z całą złożonością jego psychiki. Ma to wpływ na ograniczenie osobom niepełnosprawnym wielu dziedzin życia i przejawia się w braku odpowiednich przepisów prawnych, w niechętnych postawach wobec tej grupy osób, w niedoinformowaniu o niepełnosprawności. Likwidacja stereotypów i dyskryminacji powinna polegać na integracji w szkole, pracy oraz miejscach publicznych. Niestety ostatnie lata nie przynoszą zadowalających efektów. Aby zmienić obecną sytuację potrzeba dużych zmian legislacyjnych, w wyniku których powstałby nowy system kształcenia i zatrudniania osób niepełnosprawnych. Reforma taka jest potrzebna osobom niepełnosprawnym, a także całemu społeczeństwu. Tylko przez kształcenie osób niepełnosprawnych, zatrudnianie ich na otwartym rynku pracy, osoby sprawne będą mogły z nimi zawierać znajomości i przyjaźnie.

Starość jest naturalnym, nieodwracalnym procesem rozwojowym człowieka. Starzenie się jednostki ma charakter dynamiczny, związany ze zmniejszaniem się biologicznej aktywności organizmu a także związanej z wiekiem, w czym ważną rolę odgrywają czynniki genetyczne i środowiskowe. Jest fizjologicznym etapem przemian biologicznych, psychologicznych i społecznych. Starzenie się społeczeństwa to proces zwiększania się udziału osób w starszym wieku w ogólnej liczbie ludności. Jak pokazuje wcześniejszy wykres, dotyczący grup biologicznych w powiecie bielskim, jest większy udział osób w wieku poprodukcyjnym 25% niż osób w wieku przedprodukcyjnym 16%, co świadczy o społeczeństwie starzejącym się. Proces starzenia się ludności pogłębiany jest niskim poziomem dzietności. Należy więc większy nacisk położyć na zagadnienia związane z problemami osób starszych. Osoby starsze borykają się na co dzień z licznymi problemami, do których należą: ubóstwo, wykluczenie społeczne, choroby, inwalidztwo oraz stopniowe

ograniczanie sprawności fizycznej czy umysłowej. Sytuacja materialna osób starszych jest zazwyczaj trudna. Skomplikowana jest sytuacja zdrowotna oraz dostęp do rehabilitacji i skutecznego leczenia. Zmiany zachodzące wraz z wiekiem prowadzą do ograniczenia samodzielności, utraty poczucia bezpieczeństwa oraz zmniejsza się sprawność intelektualna. Utrudnieniem dla seniorów są również bariery architektoniczne, komunikacyjne w sferze publicznej. Najistotniejszą trudnością w życiu seniorów jest izolacja i wykluczenie, brak zagospodarowania czasu wolnego. Często osoby starsze mają poczucie samotności, należą do kategorii społecznej, której dotyczy wykluczenie cyfrowe. Brak dostępu do nowoczesnych technologii (brak umiejętności obsługi komputera, Internetu). Poważnym problemem jest przemoc stosowana wobec seniorów. Przemoc przejawia się w: odbieraniu pieniędzy, izolowaniu osób starszych, wytykaniu niepełnosprawności fizycznej oraz psychicznej. W okresie starości następuje zmiana ról zawodowych, rodzinnych i społecznych, otwierają się również nowe perspektywy dalszego rozwoju człowieka. Preferowana obecnie dłuższa aktywność zawodowa, rodzinna czy społeczna zależy nie tylko od stanu zdrowia, ale także od właściwości indywidualnych i bilansu życiowego każdego człowieka. Osoby starsze powinny rozwijać się w obszarach aktywności: domowo- rodzinnej, kulturalnej, społecznej, edukacyjnej, religijnej oraz rekreacyjnej.

Na terenie powiatu organizowanych jest szereg imprez przeznaczonych dla osób starszych. W miastach i gminach działają Kluby Seniora, powstała też Miejska Rada Seniorów oraz działa Uniwersytet Trzeciego Wieku. Organizowany jest również od sześciu lat Dzień Osób Starszych. Na rzecz osób starszych działa niestety niewiele organizacji pozarządowych.

W powiecie prężnie działa DPS w Brańsku, przeznaczony także dla osób starszych, w którym to osoby starsze nie tylko znajdują wyśmienitą opiekę ale także szereg zajęć rozwijających podopiecznych, np.: poprzez terapię zajęciową, biblioterapię, rehabilitację leczniczą. Osoby nawiązują ze sobą szereg przyjaźni, co niweluje w nich poczucie samotności. Również działalność PCPR jest nastawiona na niwelowanie niepożądanych skutków starości, poprzez dofinansowanie do różnych form rehabilitacji społecznej, typu: turnusy rehabilitacyjne, likwidacja barier architektonicznych, technicznych w komunikowaniu się oraz dofinansowanie do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocowe. Osoby starsze mogą również skorzystać z bezpłatnych porad psychologa Centrum.

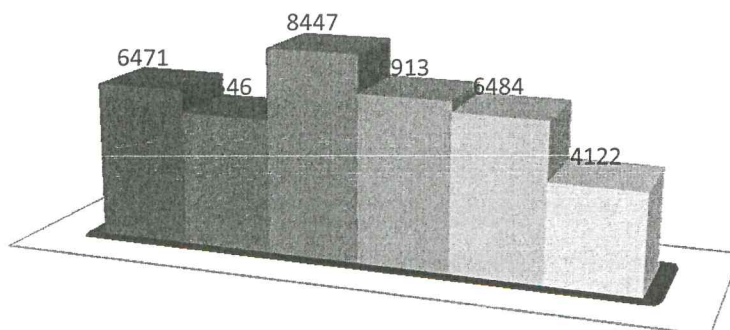
4. Ubóstwo i bezdomność

Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej ze względu na ten czynnik, w pewnym tylko stopniu oddaje rzeczywiste potrzeby. Powodem tego stanu rzeczy jest niechęć ujawniania problemu przez niektóre rodziny, potrzebujące wsparcia finansowego.

W roku 2017 w powiecie bielskim z pomocy i wsparcia GOPS-ów oraz MOPS-ów skorzystało 6484 osób. Poniższy wykres przedstawia liczbę osób, które skorzystały z pomocy społecznej w roku 2017. Powiat Bielski plasuje się na 5 miejscu wśród powiatów w województwie podlaskim. Najwięcej osób korzysta z pomocy w powiecie hajnowskim oraz monieckim.

Liczba osób, którym udzielono pomocy OPS w roku 2017

■ hajnowski ■ moniecki ■ sokólski ■ augustowski ■ bielski ■ siemiatycki

Wykres 16. Liczba osób, którym udzielono pomocy i wsparcia w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego w 2017 roku.

(opracowanie własne na podstawie OZPS)

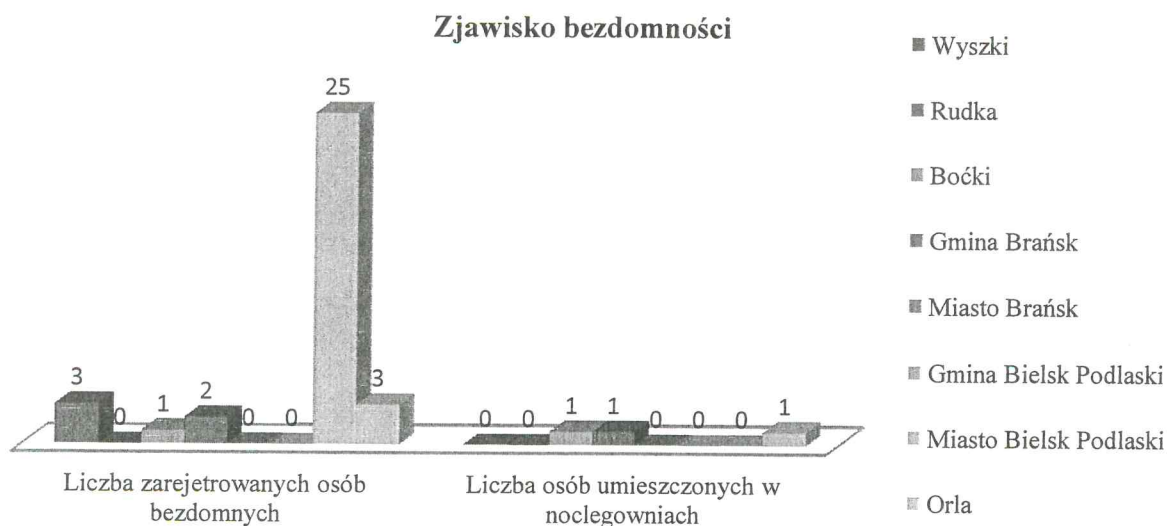
Z danych nadesłanych z poszczególnych gmin wynika, iż najwięcej zasiłków (stałych, okresowych, celowych) wypłaciło miasto Bielsk Podlaski - 25438. Wypłacono 12490 zasiłków rodzinnych, świadczeń opiekuńczych - 8382, zaś świadczeń niepieniężnych aż 18314. Najmniej świadczeń wypłaciła gmina Brańsk. Ogółem przyznano 1014 zasiłków. Gmina Rudka wydała -3050 świadczeń. Poniższa tabela przedstawia liczbę świadczeń przyznanych w roku 2018 w poszczególnych gminach w uwzględnieniu wybranych zasiłków i świadczeń.

Przeciwdziałanie ubóstwu	Wyszki	Rudka	Orla	Boćki	Gmina Brańsk	Miasto Brańsk	Gmina Bielsk Podlaski	Miasto Bielsk Podlaski
Zasiłek stały	184	146	90	150	13	248	1409	1404
Zasiłek okresowy	356	164	143	306	20	190		21148
Zasiłek celowy	119	9	112	161	12	57		2886
Zasiłki rodzinne	8265	2112	1697	-	661	3440	5388	12490
Świadczenia opiekuńcze	1656	619	992	-	99	1469		8382
Świadczenia niepieniężne	28203	-	14014	9987	209	64	1329	18314
Razem	38783	3050	17048	10604	1014	5468	8126	64624

Tabela 5. Przeciwdziałanie ubóstwu w poszczególnych gminach w roku 2018.

(opracowanie własne na podstawie nadesłanych informacji z gmin i miast)

Zjawisko bezdomności z powodu swej dynamicznej istoty jest trudne do oszacowania. Ministerstwo Rodziny Pracy i Polityki Społecznej zwraca się co jakiś czas z prośbą do Wojewodów, aby dokonano spisu, którego celem będzie udzielenie odpowiedzi o liczbie udzielonych noclegów dla osób bezdomnych na terenie poszczególnych województw. W roku 2018 OPS-y na terenie powiatu bielskiego zarejestrowały 34 osoby bezdomne. Jak przedstawia poniższy wykres najwięcej osób zarejestrowało Miasto Bielsk Podlaski 25 osób, 3 osoby bezdomne przebywały na terenie gminy Wyszki oraz Orli, 2 osoby na terenie gminy Brańsk i jedna osoba na obszarach miejscowości Boćki. Gmina Boćki wypłaciła 5 zasiłków stałych z uwagi na bezdomność, gmina Wyszki wydała 23 zasiłki (95 zasiłków celowych i 18 zasiłków stałych), gmina Orla wypłaciła 16 świadczeń pieniężnych z uwagi na bezdomność, zaś w Mieście Bielsk Podlaski liczba świadczeń udzielonych z powodu bezdomności była najwyższa, wyniosła 1341. Problem bezdomności na terenach wiejskich jest znikomy.

Wykres 17. Liczba osób bezdomnych oraz umieszczonych w noclegowniach na terenie powiatu bielskiego w 2018 roku.

(opracowanie własne na podstawie nadesłanych informacji z gmin i miast)

5. Bezrobocie

Od kilku lat powiat bielski należy do grupy powiatów województwa podlaskiego o najniższej stopie bezrobocia rejestrowanego. Powiat ma charakter głównie rolniczy, posiada również dobre warunki dla rozwoju przemysłu rolno-spożywczego. Liczba zarejestrowanych osób w 2017 roku wynosiła 1497, zaś w 2018 roku o 187 osób mniej, tj. 1377. W 2017 roku 1385 osób podjęło zatrudnienie, w 2018 liczba zatrudnionych to 1298 osób. PUP w Bielsku Podlaskim skierował w 2017 roku 272 osoby na staż, zaś w 2018 roku 170 osób. W 2017 roku 50 osób otrzymało środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej, a w 2018 roku, 40 osób. Powiatowy Urząd Pracy organizuje szkolenia dla osób bezrobotnych, podnosząc ich kwalifikacje. W 2017 roku PUP przeszkolił 38 osób, zaś w 2018 liczba uczestników zmalała do 18 osób.

Poniższa tabela przedstawia podział zarejestrowanych bezrobotnych w poszczególnych gminach. 60% zarejestrowanych w PUP bezrobotnych zamieszkuje na terenie miasta Bielska Podlaskiego. W trudnej sytuacji znajdują się osoby wkraczające na rynek pracy, czyli absolwenci szkół, którzy w znacznej liczbie zasilają każdego roku szeregi bezrobotnych, w szczególności osoby z wyższym wykształceniem, a także osoby których wykształcenie i umiejętności są niedostosowane do potrzeb rynku pracy. Najtrudniejszą

sytuację na rynku pracy mają osoby po 50 roku życia - 421 osób zarejestrowanych w urzędzie oraz długotrwale bezrobotni - 734 zarejestrowanych osób. Tym osobom potrzebne jest wsparcie ze strony Powiatowego Urzędu Pracy.

Lp.	Miasto / Gmina		Zarejestrowani bezrobotni						
	nazwa	symbol terytorialny (7-cyfrowy)	razem	kobiety	będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy	z rubryki 1			
						z rubryki 3			
0	1	2	3	4	5	6	7		
1	Bielsk Podlaski	2003011	757	373	648	176	62	239	364
2	Brańsk	2003021	82	43	77	21	11	29	46
3	Bielsk Podlaski	2003032	171	77	152	48	27	54	91
4	Boćki	2003042	89	47	82	36	25	21	56
5	Brańsk	2003052	62	34	57	26	14	19	39
6	Orla	2003062	81	40	73	27	15	22	50
7	Rudka	2003072	56	29	54	26	18	16	33
8	Wyszki	2003082	79	37	74	26	12	21	55
	Ogółem	X	1377	680	1217	386	184	421	734

Tabela 6. Bezrobotni wg gmin w powiecie bielskim.

(stan na 30.06.2018, dane sprawozdanie PUP w Bielsku Podlaskim)

6. Trudności adaptacyjne wyalienowanych grup społecznych – repatriantów, uchodźców oraz kombatantów.

Jednostki organizujące pomoc społeczną nie prowadzą rejestru kombatantów, osób represjonowanych i nie udzielają pomocy finansowej tymże osobom. W stosunku do tych osób prowadzona jest praca socjalna, m.in. pomoc osobom, które znajdują się w szczególnie trudnej sytuacji losowej, materialnej czy zdrowotnej; w ubieganiu się o przyznanie doraźnej lub okresowej pomocy pieniężnej ze środków budżetowych, pozostających w dyspozycji Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych.

Grupy społeczne repatriantów czy uchodźców napotykać szereg trudności związanych ze znalezieniem pracy, akceptacji społecznej oraz skomplikowanymi uregulowaniami prawnymi. Niedostateczna znajomość języka polskiego, brak rozeznania co do podstaw obowiązującego w Polsce porządku prawnego, ekonomicznego, socjalnego utrudnia tej grupie społecznej adaptację w nowym miejscu zamieszkania. Dzięki kursom języka polskiego oraz kursom adaptacyjnym, repatrianci i członkowie ich rodzin mogą doskonalić znajomość języka ojczystego, poznać historię i kulturę polską oraz dowiedzieć się

o przysługujących im prawach. Repatrianci stanowią grupę osób o zróżnicowanym wykształceniu i kwalifikacjach zawodowych. Ma to ogromny wpływ na możliwości adaptacyjne tej grupy w społeczeństwie polskim. Repatrianci mogą starać się o pomoc finansową, mającą na celu zapewnienie im odpowiednich warunków mieszkaniowych, poprzez adaptację i remont mieszkań. Prowadzona jest również przez powiat aktywizacja zawodowa repatriantów, poprzez zwrot środków finansowych dla pracodawców, stwarzających miejsca pracy dla repatriantów.

7. Analiza SWOT

<i>Powiat</i>	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Położenie powiatu i walory turystyczne, ✓ Czyste środowisko, ✓ Zabytki architektury sakralnej, ✓ Chęć mieszkańców do działania (Stowarzyszenia, kluby) ✓ Coraz lepsza baza sportowa, rekreacyjna ✓ Istnienie DPS- u (zapewnienie opieki osobom starszym), ✓ Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego poprzez budowę chodników, ścieżek rowerowych. ✓ Relatywnie niski poziom bezrobocia ✓ Kulturowanie tradycji ludowych i patriotycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Niekorzystne trendy demograficzne, ✓ Ograniczony budżet powiatu, ✓ Relatywnie niskie dochody ludności, ✓ Niewielka liczba przedsiębiorstw, zaawansowanych technologicznie.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Napływ nowych mieszkańców na teren powiatu, • Napływ inwestorów do powiatu, • Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich Rozwój ekologicznej i zintegrowanej produkcji rolniczej, • Dalszy rozwój przetwórstwa rolnego, • Rozwój współpracy z większymi aglomeracjami, • Możliwość wykorzystania środków z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. • Rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacyjności, • Zwiększenie dostępności terenów inwestycyjnych, 	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrastająca liczba dzieci i młodzieży podejmujących zachowania ryzykowne, • Ukrywanie zjawiska przemocy domowej i rówieśniczej, • Wzrastająca liczba osób wyjeżdżających za granicę w celach zarobkowych, • Zmniejszenie się liczby podmiotów gospodarczych działających na terenie powiatu.

<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój rynku pracy, • Status Bielska Podlaskiego jako jednego z trzech subregionalnych ośrodków wzrostu w województwie, • Położenie powiatu blisko stolicy województwa , • Bezpośrednia lokalizacja drogi krajowej nr 19 i 66 na terenie powiatu. 	
--	--

<i>Edukacja, kultura</i>	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Opanowanie usystematyzowanej wiedzy i posługiwanie się nią ✓ Rozwijanie zainteresowań i zdolności poznawczych ✓ Kształtowanie systemu wartości ✓ Wdrażanie do samokształcenia ✓ Zaznajamianie z ogólnymi podstawami produkcji i organizacji pracy w zakresie najważniejszych dziedzin ✓ Różnorodność ofert sportowych i kulturalnych, ✓ Współpraca szkół z przedsiębiorcami w zakresie praktyk uczniowskich i stażów dla absolwentów. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Niedostatecznie wyposażone szkoły i przedszkola, ✓ Występuje niedostateczne zatrudnienie specjalistów w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej, logopedycznej, ✓ Ograniczone fundusze na zajęcia pozalekcyjne, ✓ Mała liczba oddziałów przedszkolnych.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Pozyskiwanie środków finansowych na rozwój edukacji, • Organizowanie zajęć pozalekcyjnych, dostęp do nowych technologii, organizowanie wyjazdów, wycieczek, • Permanentna edukacja społeczna we wszystkich obszarach życia, w każdym wieku, • promowanie edukacji oraz aktywności społecznej, • Włączenie rodziców do prac i projektów, • Poszerzenie oferty skierowanej do dzieci z rodzin ubogich dotyczącej organizacji półkolonii letnich oraz ferii zimowych, • Przebudowa Domu Kultury w Bielsku Podlaskim aby usprawnić warunki 	<ul style="list-style-type: none"> • Likwidacja małych szkół, • Styczność ze zjawiskami, patologicznymi, • Trudności w podejmowaniu wspólnych działań, • Niedostateczne zainteresowanie młodego pokolenia folklorem i tradycją regionu.

działania już istniejących pracowni i zespołów oraz poszerzenie zakresu oferowanych usług kulturowych.	
--	--

<i>Wspieranie rodziny</i>	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Potencjał jednostek pomocy społecznej, edukacji i zdrowia w obszarze pomocy dziecku i rodzinie, ✓ Wyspecjalizowana kadra, ✓ Rozwinięta oferta środowiskowych form pomocy, ✓ Wspieranie rozwoju form rodzinnej pieczy zastępczej, ✓ Współpraca samorządu z organizacjami pozarządowymi. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Niewystarczająca oferta asystentury rodzinnej, ✓ Niewystarczające środki finansowe na objęcie systematyczną opieką rodzin z dziećmi zagrożonych marginalizacją.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Budowanie zintegrowanego systemu wsparcia dziecka i rodziny, • Podejmowanie działań mających na celu zapobieganie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu rodzin, • Wzrost jakości usług skierowanych do dziecka i rodziny poprzez podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników oraz permanentne dostosowywanie tych usług do potrzeb dziecka i rodziny, • Wspieranie rozwoju i promowanie rodzinnej pieczy zastępczej, • Promowanie dobrych praktyk i doświadczeń w zakresie działań na rzecz pomocy dziecku i rodzinie, • Podejmowanie działań na rzecz odkrywania i rozwoju potencjału dzieci i młodzieży. 	<ul style="list-style-type: none"> • Spora liczba rozwodów oraz dzieci wychowywanych w rodzinach niepełnych, • Wzrost liczby rodzin zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym, • Zagrożenie bezdomnością osób i rodzin o niskich dochodach, • Wzrastająca liczba dzieci i młodzieży podejmujących zachowania ryzykowne, • Wzrost liczby dzieci o specjalnych i specjalistycznych potrzebach edukacyjnych, • Brak kandydatów na zawodowe rodziny zastępcze specjalistyczne dla dzieci upośledzonych w stopniu umiarkowanym i głębokim oraz z problemami rozwojowymi i wychowawczymi, • Ukrywanie zjawiska przemocy domowej i rówieśniczej • Niestabilność uregulowań prawnych, • Niedostateczna konsolidacja działań instytucji i organizacji

	działających w obszarze pomocy dziecku i rodzinie.
<i>Osoby niepełnosprawne oraz starsze</i>	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Wypięcjalizowana kadra, ✓ Duża liczba podmiotów zaangażowanych w działania na rzecz wsparcia osób niepełnosprawnych oraz starszych, ✓ Otwartość instytucji na problemy osób niepełnosprawnych oraz starszych, ✓ Lokalne programy wsparcia osób niepełnosprawnych i starszych ✓ Środki transportu publicznego dostosowywane do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz starszych, ✓ Dostosowywanie przestrzeni miejskiej do potrzeb osób niepełnosprawnych i starszych. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Istniejące bariery architektoniczne, ✓ Brak kompleksowej polityki transportowej dla osób niepełnosprawnych, ✓ Ograniczony dostęp do edukacji dostosowanej do potrzeb dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Współpraca organizacji pozarządowych, instytucji i urzędów, • Upowszechnianie informacji dotyczących praw i problemów osób niepełnosprawnych, starszych, • Dostęp do wsparcia finansowego inicjatyw na rzecz osób z niepełnosprawnością oraz osób starszych ze środków zewnętrznych, • Polityka państwa, regionu wzmacniająca inicjatywy władz lokalnych na rzecz osób niepełnosprawnych oraz starszych, • Poprawa sytuacji na rynku pracy przez aktywizację zawodową. 	<ul style="list-style-type: none"> • Niska stopa zatrudnienia osób z niepełnosprawnością oraz osób po ukończeniu 50 roku życia, • Niskie świadczenia pieniężne związane z niepełnosprawnością, • Niski poziom kwalifikacji osób niepełnosprawnych, • Brak spójnego systemu orzekania o niepełnosprawności, • Niedostateczna oferta wsparcia osób niepełnosprawnych oraz starszych, • Nastawienie organizacji pozarządowych na korzystanie wyłącznie ze środków budżetu miasta, gmin czy też powiatu..

IV. Część programowa

---

1. Wizja

Kluczowym celem powiatu bielskiego w zakresie pomocy społecznej jest zmierzanie do wykreowania społeczności nowoczesnej, ale czerpiącej z bogatych tradycji Ziemi Bielskiej, potrafiącej zaspokoić podstawowe potrzeby, wolnej od problemów wykluczenia społecznego. Społeczeństwa wrażliwego na potrzeby osób krzywdzonych, starszych i niepełnosprawnych. Nadrzędnym celem jest wdrażanie i planowanie skutecznych działań, mających na celu rozwój gospodarczy, tak aby młodzież rozwijała się i planowała swoją przyszłość na terenie naszego powiatu.

2. Cele, priorytety i kierunki działań polityki społecznej powiatu bielskiego

W pracach nad strategią założono, że powinna ona określać zadania dla powiatu w zakresie rozwiązywania problemów społecznych. Strategia rozwiązywania problemów społecznych, określająca potrzeby mieszkańców powiatu, winna być tworzona metodą planowania partnerskiego z udziałem różnych instytucji, działających na terenie powiatu, co doprowadzi do porozumienia i współdziałania w rozwiązywaniu trudnych problemów społecznych.

Dążąc do realizacji wizji powiatu ustalić należy przede wszystkim cele główne oraz w następnej kolejności cele operacyjne. Warunkiem osiągnięcia strategicznych celów w zakresie polityki społecznej jest aktywizacja wspólnoty, współpraca poszczególnych instytucji oraz dostęp do odpowiednio zorganizowanej infrastruktury, aby udzielana pomoc docierająca do najbardziej potrzebujących mieszkańców powiatu, odpowiadała ich zapotrzebowaniom i oczekiwaniom.

Podczas prac nad strategią, w wyniku diagnozy i analizy problemów powiatu bielskiego wyodrębniono 3 najważniejsze obszary problemowe:

- I. Rodzina- wpieranie i zapobieganie kryzysom.
- II. Zapobieganie zjawisku przemocy w rodzinie.
- III. Skuteczny system wsparcia społecznego dla osób starszych i niepełnosprawnych.

Obszar I: Rodzina – wspieranie i zapobieganie kryzysom

Cel nr 1: Efektywny system wspierania rodziny i dziecka.

Działania:

1. Podnoszenie kompetencji wychowawczych rodziców poprzez udział w szkoleniach, spotkaniach, prelekcjach, warsztatach.
2. Zwiększenie dostępności do porad psychologicznych, wsparcia dla rodzin borykających się z problemami uzależnienia.
3. Skuteczna profilaktyka i zminimalizowanie negatywnych skutków uzależnień poprzez wspieranie działań na rzecz kształtowania postaw i umiejętności ważnych dla zdrowia i trzeźwości.
4. Wspieranie działalności organizacji pozarządowych realizujących projekty na rzecz dzieci i rodziny.

Wskaźnikiem realizacji działań będzie liczba spotkań, szkoleń, prelekcji, oddziaływań profilaktycznych; zatrudnienie dodatkowych psychologów, specjalistów; ilość wspieranych organizacji pozarządowych, realizujących projekty na rzecz dzieci i rodziny. Efektem będzie wzrost liczby dzieci i dorosłych objętych programami edukacyjnymi, profilaktycznymi, itp., celem zmniejszenia skali zjawisk niepożądanych społecznie.

Cel nr 2: Wielokierunkowa praca z rodzinami zagrożonymi odebraniem dziecka oraz zapobieganie ich dysfunkcjonalności.

Działania:

1. Działania profilaktyczne, mające na celu zapobieganie dysfunkcji w funkcjonowaniu rodziny w środowisku, poprzez poradnictwo rodzinne, prowadzenie oddziaływań profilaktycznych w szkołach, świetlicach socjoterapeutycznych, a także prowadzenie zajęć w szkołach, przygotowujących do życia w rodzinie oraz wspieranie rodziców w wypełnianiu przez nich funkcji opiekuńczo – wychowawczych, poprzez porady psychologiczne, prawne, socjalne, terapeutyczne, pedagogiczne.
2. Promowanie wartości rodzinnych wśród lokalnej społeczności.
3. Działania interwencyjne dla osób znajdujących się w kryzysie.

Wskaźnikiem realizacji działań będzie liczba promowanych oddziaływań profilaktycznych, tj. np.: zajęć socjoterapeutycznych, porad psychologicznych, prawnych, terapeutycznych lub osób którym udzielono wsparcia z zakresu interwencji kryzysowej. Pożądanym efektem, będą przede wszystkim, zmniejszenie liczby orzeczeń sądu rodzinnego o umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej.

Cel nr 3: Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej oraz pieczy instytucjonalnej typu rodzinnego

Działania:

1. Pozyskiwanie kandydatów na rodziny zastępcze, poprzez akcje promujące ideę rodzicielstwa zastępczego i szkolenie kandydatów na rodziny zastępcze.
2. Tworzenie spokrewnionych, niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych oraz finansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej.
3. Wspieranie istniejących rodzin zastępczych oraz pracowników placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego, poprzez organizowanie szkoleń mających na celu podniesienie ich kompetencji opiekuńczo – wychowawczych, dostarczanie wiedzy i umiejętności w zakresie opieki i wychowania, pomoc w prowadzeniu mediacji w sytuacjach konfliktowych, umożliwianie udzielania pomocy pedagogicznej rodzinom zastępczym w miejscu ich zamieszkania, zapewnianie rodzinom zastępczym dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej.
4. Zapewnienie pomocy prawnej osobom sprawującym pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego, współpraca z sądem i kuratorami sądowymi w zakresie uregulowania sytuacji prawnej dziecka.
5. Doposażenie mieszkań rodzin zastępczych, wypłata dodatkowych świadczeń dla rodzin zastępczych.
6. Zatrudnianie osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich.
7. Prowadzenie grup wsparcia dla rodzin zastępczych, zapewnienie warunków lokalowych do spotkań rodzin zastępczych w ramach w/w grup
8. Udzielanie wsparcia rodzinom zastępczym poprzez rodziny pomocowe.

Wskaźnikami w realizacji działań w obrębie rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczych będą realne ociążenia dydaktyczne wychowanków; zwiększona liczba kandydatów na

rodziców zastępczych; lepsze warunki mieszkaniowe rodzin zastępczych; liczba szkoleń i spotkań w grupach wsparcia oraz liczba udzielonych porad.

Cel nr 4: Wielokierunkowa praca z rodzinami biologicznymi dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.

Działania:

1. Wzbudzanie motywacji rodzin biologicznych do współpracy i uświadamianie rodzicom, że dzieci zawsze ich potrzebują i że to oni powinni stanowić oparcie dla rodziny niezależnie od sytuacji, w jakiej aktualnie sami się znajdują – poprzez indywidualne konsultacje, pomoc prawną, socjalną, psychologiczną.
2. Pomoc w przywróceniu równowagi w rodzinie, uświadamianie rodzicom biologicznym oraz dzieciom ich ról społecznych i podjęcie obowiązków przypisanych tym rolom zgodnie z oczekiwaniami społeczeństwa – poprzez organizowanie zajęć warsztatowych, kontrakt, indywidualne rozmowy z rodzinami, wsparcie psychologiczno – pedagogiczne.

Wskaźnikiem w wielokierunkowej pracy z rodzicami biologicznymi dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej będzie liczba dzieci, które powrócą do swoich rodzin naturalnych oraz liczba przeprowadzonych warsztatów, rozmów, poradnictwa prawnego, psychologicznego itp.

Cel nr 5: Wspomaganie procesu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.

Działania:

1. Pomoc w pozyskiwaniu mieszkania z zasobów gminy.
2. Wspieranie finansowe i rzeczowe.
3. Wspieranie osób usamodzielnianych w aktywnym uczestniczeniu w życiu społecznym, kontynuowaniu nauki i uzyskiwaniu kwalifikacji zawodowych.
4. Wdrażanie i realizacja projektów w ramach środków z Unii Europejskiej na rzecz osób usamodzielnianych, zagrożonych wykluczeniem społecznym.
5. Motywowanie do aktywnego poszukiwania pracy i pomoc w zakresie przygotowania do wejścia na rynek pracy.

Wskaźnikami we wspomaganiu procesu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej będą pozyskane mieszkania dla wychowanków, liczba osób podejmujących dalszą naukę oraz liczba wychowanków pracujących, liczba osób które zrealizowały program usamodzielnienia.

Obszar II: Zapobieganie zjawisku przemocy w rodzinie.

Cel nr 1: Zintensyfikowanie lokalnych działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Działania:

1. Aktualizacja strony internetowej PCPR w zakresie informacji promującej idee Programu Przeciwdziałania Przemocy (kampania promocyjna) oraz informacji nt. zjawiska przemocy w rodzinie.
2. Uczestnictwo w spotkaniach w zespołach wielofunkcyjnych, dotyczących rozwijania współpracy interdyscyplinarnej instytucji i organizacji, działających na terenie powiatu bielskiego w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, wymiany doświadczeń i dobrych praktyk.
3. Pozyskanie i rozpowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych odnośnie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie.
4. Organizacja akcji profilaktyczno-informacyjnych na temat przemocy w rodzinie (np. lokalne kampanie społeczne, pikniki rodzinne, festyny).

Wskaźnikami realizacji lokalnych działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie będzie liczba zamieszczonych artykułów na temat przemocy na stronie internetowej jednostki; liczba (i rodzaj) rozpowszechnionych materiałów informacyjno-edukacyjnych, liczba spotkań w zespołach interdyscyplinarnych oraz liczba akcji profilaktyczno- informacyjnych.

Cel nr 2 : Edukacja i promowanie postaw społecznych wolnych od przemocy.

Działania:

1. Współpraca z Kościołem w celu edukacji na temat zjawiska przemocy w rodzinie w ramach programów nauk przedmałżeńskich.
2. Wzmocnienie funkcji opiekuńczych i wychowawczych, alternatywnych wobec

stosowania przemocy, wzmocnienie kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie oraz w stosunku do grup ryzyka, np. małoletnich w ciąży.

Wskaźnikami realizacji działań edukacyjnych i promowania postaw społecznych wolnych od przemocy będzie liczba podjętych inicjatyw; liczba programów; liczba udzielanego wsparcia.

Cel nr 3: Ochrona osób doznających przemocy w rodzinie.

Działania:

1. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na terenie powiatu, w tym ustalenie odsetka populacji rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie.
2. Upowszechnianie informacji na temat podmiotów działających na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie i rodzaju świadczonej pomocy.
3. Udzielanie specjalistycznej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie.
4. Zapewnienie wsparcia, pomocy i schronienia dla ofiar przemocy.
5. Rozwój interdyscyplinarności działań interwencyjnych.

Wskaźnikami realizacji działań ochrony osób doznających przemocy będzie coroczna diagnoza zjawiska przemocy; liczba osób doznających przemocy, korzystających z pomocy instytucji wspierających; liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”; liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego w tym liczba posiedzeń grup roboczych.

Cel nr 4: Zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych podejmowanych wobec sprawców przemocy w rodzinie.

Działania:

1. Udzielanie informacji osobom stosującym przemoc na temat programów korekcyjno-edukacyjnych.
2. Szkolenia, programy motywujące oraz zmieniające postawy sprawców przemocy, propagowanie uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych, terapiach dla osób stosujących przemoc.

Wskaźnikami określającymi efekty działań interwencyjnych podejmowanych wobec sprawców przemocy w rodzinie będzie: liczba sprawców przemocy w rodzinie uczestniczących w programach korekcyjno-edukacyjnych; liczba szkoleń; liczba przeszkolonych osób.

Cel nr 5: Zapewnienie wsparcia i szkoleń dla kadry pracującej bezpośrednio z osobami doznającymi przemocy w rodzinie oraz osobami stosującymi przemoc w rodzinie.

Działania:

1. Organizacja szkoleń, poradnictwa, doradztwa metodycznego dla pracowników służb społecznych.
2. Kierowanie kadry na szkolenia na poziomie wojewódzkim i ogólnopolskim.
3. Pozyskiwanie materiałów instruktażowo- edukacyjnych.
4. Zapewnienie superwizji dla pracowników pracujących z osobami doznającymi przemocy i osobami stosującymi przemoc.

Wskaźnikami realizacji działań dotyczących wsparcia i szkoleń dla kadry pracującej bezpośrednio z osobami doznającymi przemocy w rodzinie będą: liczba szkoleń, w których uczestniczyła kadra; liczba pozyskanych materiałów szkoleniowych a także liczba przeprowadzonych superwizji; liczba udzielonego poradnictwa i doradztwa metodycznego dla pracowników służb społecznych z terenu powiatu.

Obszar III: Skuteczny system wsparcia społecznego dla osób starszych i niepełnosprawnych.

Cel nr 1: Zaspokajanie potrzeb osób starszych i zapewnienie im właściwej opieki.

Działania:

1. Pozyskiwanie wolontariuszy wspierających osoby starsze.
2. Podejmowanie współpracy z Kościołem, organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych w zakresie organizowania opieki i aktywizacji osób starszych.
3. Dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych, zapewnienia przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych i sprzętu rehabilitacyjnego, dofinansowanie do turnusów.
4. Organizowanie cyklicznych imprez rekreacyjnych, edukacyjnych, spotkań integracyjnych.
5. Uwrażliwianie społeczeństwa na potrzeby osób starszych, działania na rzecz integracji międzypokoleniowej.
6. Wspieranie organizacji pozarządowych, działających na rzecz osób starszych.
7. Tworzenie lub wspieranie Klubów Seniora, domów dziennego pobytu dla osób starszych i niepełnosprawnych, ośrodków wsparcia oraz innych instytucji działających na rzecz osób w podeszłym wieku.

8. Utrzymanie i modernizacja istniejącej bazy lokalowej, służącej osobom starszym.
9. Umieszczanie osób starszych w domu pomocy społecznej.
10. Zapewnienie usług opiekuńczych w tym specjalistycznych dla osób starszych i niepełnosprawnych.

Wskaźnikiem działań w zakresie zaspokajania potrzeb osób w podeszłym wieku i zapewnienie im właściwej opieki będzie liczba udzielanej pomocy dla osób starszych; liczba imprez rekreacyjnych na rzecz osób starszych; liczba klubów seniora oraz domów dziennego pobytu dla osób starszych lub innych instytucji; liczba osób umieszczonych w DPS- ie; liczba usług opiekuńczych, liczba pozyskiwanych wolontariuszy; liczba wspieranych organizacji pozarządowych działających na rzecz osób w podeszłym wieku.

Cel nr 2: Rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych.

Działania:

1. Uczestnictwo osób niepełnosprawnych w warsztatach terapii zajęciowej.
2. Zapewnienie osobom niepełnosprawnym dostępu do poradnictwa zawodowego, szkoleń zawodowych i pośrednictwa pracy.
3. Dofinansowanie do tworzenia miejsc pracy, staży, szkoleń, oraz innych instrumentów i usług rynku pracy, przeznaczonych dla osób niepełnosprawnych.
4. Udzielanie dofinansowania osobom niepełnosprawnym do turnusów rehabilitacyjnych.
5. Dofinansowanie osobom niepełnosprawnym do organizacji sportu, kultury, rekreacji i turystyki, celem zwiększenia aktywności osób niepełnosprawnych oraz przyspieszenia procesu ich integracji społecznej.
6. Dofinansowanie osobom niepełnosprawnym do likwidacji barier architektonicznych, które niejednokrotnie całkowicie uniemożliwiają funkcjonowanie w środowisku.
7. Dofinansowanie osobom niepełnosprawnym do zakupu przedmiotów ortopedycznych i pomocniczych oraz sprzętu rehabilitacyjnego ułatwiających funkcjonowanie, poprzez zmniejszenie dysfunkcji wynikającej z niepełnosprawności.
8. Realizacja działań i programów wspierających osoby niepełnosprawne i ich rodziny, typu: Aktywny Samorząd, Wyrównywanie różnic między regionami, Zajęcia klubowe, itp.

9. Promowanie zatrudnienia osób niepełnosprawnych w warunkach pracy chronionej.
10. Informowanie pracodawców o korzyściach z zatrudniania osób niepełnosprawnych.
11. Zapewnienie rozwoju WTZ, ośrodków wsparcia oraz innych instytucji działających na rzecz osób niepełnosprawnych.
12. Zapewnienie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób niepełnosprawnych oraz usług wolontarystycznych.
13. Wspieranie organizacji pozarządowych, działających na rzecz osób niepełnosprawnych.

Wskaźnikiem realizacji działania będzie liczba przyznanych dofinansowań osobom niepełnosprawnym do turnusów rehabilitacyjnych, organizacji sportu, kultury i rekreacji, likwidacji barier architektonicznych, dofinansowań do przedmiotów ortopedycznych i pomocniczych, sprzętu rehabilitacyjnego; liczba osób uczestniczących w WTZ, ośrodkach wsparcia, zajęciach klubowych. Wskaźnikiem realizacji działań w zakresie promocji zatrudnienia w warunkach pracy chronionej jest liczba osób niepełnosprawnych skierowanych na staże, szkolenia, kursy, ilość utworzonych stanowisk pracy. Wskaźnikiem będzie również ilość osób, którym zapewniono usługi opiekuńcze oraz ilość zorganizowanych kampanii, spotkań informacyjnych, promujących w/w cele. Wskaźnikiem realizacji działań będzie również ilość wspieranych organizacji pozarządowych oraz ilość realizowanych programów na rzecz osób niepełnosprawnych.

Cel nr 3: Dalszy rozwój i doskonalenie zadań wykonywanych przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności.

Działania:

1. Informowanie petentów o trybie i zasadach postępowania w zakresie orzekania o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności.
2. Orzekanie osób, które ukończyły 16 rok życia o stopniu niepełnosprawności.
3. Orzekanie osób do 16 roku życia o niepełnosprawności.

Wskaźnikiem realizacji działania będzie liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności.

Cel nr 4: Promowanie profilaktyki zdrowotnej.

Działania:

1. Promocja zdrowia i wczesnej profilaktyki w celu wykrywania schorzeń i wczesnego im przeciwdziałania.
2. Bezpłatne badania profilaktyczne
3. Prowadzenie szkoleń i spotkań metodycznych z zakresu profilaktyki zdrowotnej.
4. Informowanie społeczeństwa o zasadach dostępu do podstawowej opieki zdrowotnej oraz specjalistycznej opieki zdrowotnej.
5. Promowanie idei wczesnej interwencji mającej na celu wykrycie najwcześniejszych zaburzeń i nieprawidłowości rozwojowych, występujących oraz tych potencjalnych, które mogą się pojawić w przyszłości.
6. Analiza warunków rozwoju dziecka ze szczególnym uwzględnieniem jego najbliższego otoczenia i rodziny oraz adekwatne do tejże analizy przygotowanie i realizacja indywidualnych programów stymulacji i usprawnienia.
7. Zapewnienie dostępu w pierwszym okresie życia dziecka do oddziaływań rehabilitacyjnych i zastosowanie odpowiedniej terapii (zastosowanie terapii i rehabilitacji we wczesnym okresie życia, daje szybsze postępy usprawnienia, powoduje zahamowanie rozwoju wielu zaburzeń).

Wskaźnikiem realizacji działań w zakresie profilaktyki zdrowotnej będzie ilość przeprowadzonych badań, liczba szkoleń i spotkań metodycznych, wdrożonych konkretnych rozwiązań mających na celu poprawę dostępu do tego typu opieki. Wskaźnikiem realizacji działań w zakresie promocji wczesnej diagnostyki i rehabilitacji będzie ilość zorganizowanych kampanii promujących w/w cele oraz ilość dzieci objętych wczesnym wspomaganie rozwoju.

3. Spodziewane efekty realizacji strategii – prognoza zmian w zakresie objętym strategią.

Pięcioletni okres wprowadzania zmian społecznych na terenie powiatu bielskiego powinien zaowocować ograniczeniem skutków rozpoznanych problemów społecznych, wzmożeniem rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu oraz poprawą jakości życia mieszkańców. Prognozuje się, że cele strategiczne zostaną osiągnięte, a działania w najwyższym stopniu zaktywizują i zachęcą mieszkańców do udziału w rozwiązywaniu

pojawiających się problemów. W wyniku realizacji działań zaplanowanych w strategii spodziewane są następujące zmiany:

- ✓ podniesie się skuteczność i efektywność realizowanych działań,
- ✓ nastąpi poprawa skuteczności oddziaływań profilaktycznych i terapeutycznych wobec osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy, dzięki zacieśnieniu współpracy pomiędzy specjalistami z różnych instytucji pomocowych oraz ustawicznemu podnoszeniu kwalifikacji kadr,
- ✓ nastąpi poprawa jakości życia osób starszych, poprzez wspieranie ich aktywności życiowej, podnoszenie jakości usług opiekuńczych, środowiskowych i stacjonarnych oraz rozwój inicjatyw samopomocowych, nastąpi poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych, dzięki wspieraniu ich samodzielności życiowej i zawodowej oraz rozwój form opieki środowiskowej i instytucjonalnej,
- ✓ rodziny niewydolne wychowawczo i dysfunkcyjne uzyskają kompleksowe wsparcie specjalistyczne w zakresie sprawowania funkcji opiekuńczo-wychowawczych, dzięki wdrożeniu aktywizujących metod pracy i ciągłemu podnoszeniu umiejętności zawodowych kadr instytucji pomocowych,
- ✓ wzmocni się pozycja rodziny w społeczności lokalnej,
- ✓ poprawią się warunki rozwoju dzieci i młodzieży.

Osiągnięcie prognozowanych rezultatów będzie możliwe jedynie przy zaangażowaniu wszystkich instytucji na terenie powiatu bielskiego, podmiotów społecznych i gospodarczych oraz poszczególnych mieszkańców miast i gmin. Prognozowane zmiany powinny przyczynić się jednocześnie do wypełnienia wizji strategii.

4. Zarządzanie, finansowanie, monitoring i ewaluacja strategii

Monitoring programu będzie polegał na systematycznym pomiarze postępu oraz kontroli wszystkich zaplanowanych czynności na każdym etapie realizacji zadań. Kontrola będzie zawierała sprawdzanie efektywności poszczególnych działań oraz sposobu realizacji zadań. Zarządzanie i monitoring zapisów strategicznych będzie polegać na systematycznej ocenie oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian.

Elementami skutecznego zarządzania będą przede wszystkim: Zarząd Powiatu, odpowiedzialny za wdrażanie strategii oraz wsparcie koordynatora przy realizacji strategii.

Rada Powiatu pełniący bieżący nadzór nad realizacją, czuwająca aby przy tworzeniu budżetu uwzględniane były wybrane kierunki działania; uchwalająca zmiany w strategii. Koordynator wdrażania strategii -PCPR, który gromadzi dokumentację związaną ze strategią, prowadzi monitoring, przedkłada informacje z realizacji strategii podczas sesji Rady Powiatu w ramach Oceny Zasobów Pomocy Społecznej i sprawozdawczości instytucji. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych będzie skuteczna o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające budowę i realizację programów celowych, zgodnych z przyjętymi kierunkami działań. Projekty i programy realizowane w ramach strategii powinny być zgodne z przyjętymi kierunkami działań. System aktualizacji strategii zakłada wprowadzanie zmian w dokumencie strategicznym. Zmiany będą proponowane przez Koordynatora i zatwierdzane przez Radę Powiatu. Przewiduje się następujące źródła finansowania proponowanych działań strategii:

- ✓ środki własne pochodzące z budżetu powiatu, gminy
- ✓ środki przekazane powiatowi z budżetu państwa – dotacje, środki funduszy krajowych (np. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Pracy, Narodowy Fundusz Zdrowia),
- ✓ środki pochodzące z funduszy pomocowych Unii Europejskiej,
- ✓ dotacje organizacji pozarządowych, inne źródła.

Realizacja strategii jest uzależniona od wielu czynników. Strategia ma charakter otwarty i elastyczny, dlatego też poszczególne jej elementy w trakcie realizacji mogą być modyfikowane, zmienione i dostosowane do sytuacji społecznej.

5. Harmonogram działań

HARMONOGRAM

Działania	Harmonogram realizacji	Realizatorzy/Partnerzy	Źródło środków finansowych
Obszar I: Rodzina - wspieranie i zapobieganie kryzysom Cel nr 1: Efektywny system wspierania rodziny i dziecka.			
Podnoszenie kompetencji wychowawczych rodziców poprzez udział w szkoleniach, spotkaniach, prelekcjach, warsztatach.	2019-2024	PCPR, OPS, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe	Środki finansowe własne powiatu i gminy, dotacje z budżetu państwa, środki unijne, środki własne organizacji pozarządowych
Zwiększenie dostępności do porad psychologicznych, wsparcia dla rodzin borykających się z problemami uzależnienia.	2019-2024	PCPR, OPS, SP ZOZ, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe	Środki finansowe własne powiatu i gminy, dotacje z budżetu państwa, środki unijne, środki własne organizacji pozarządowych
Skuteczna profilaktyka i zminimalizowanie negatywnych skutków uzależnień poprzez wspieranie działań na rzecz kształtowania postaw i umiejętności ważnych dla zdrowia i trzeźwości.	2019-2024	PCPR, OPS, SP ZOZ, Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Bielsku Podlaskim, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe	Środki finansowe własne powiatu i gminy, dotacje z budżetu państwa, środki unijne, środki własne organizacji pozarządowych
Wspieranie działalności organizacji pozarządowych realizujących projekty na rzecz dzieci i rodziny.	2019-2024	organizacje pozarządowe, jednostki samorządu terytorialnego	Środki finansowe własne powiatu i gminy, dotacje z budżetu państwa, środki unijne
Cel nr 2: Wielokierunkowa praca z rodzinami zagrożonymi odebraniem dziecka oraz zapobieganie ich dysfunkcjonalności.			
Działania profilaktyczne, mające na celu zapobieganie dysfunkcji w funkcjonowaniu rodziny w środowisku, poprzez poradnictwo rodzinne, prowadzenie	2019-2024	PCPR, Placówki oświatowe, lokalne instytucje i organizacje pozarządowe, OPS, Kuratorzy	Środki finansowe własne powiatu i gminy, dotacje z budżetu państwa, środki unijne,

<p>oddziaływań profilaktycznych w szkołach, świetlicach socjoterapeutycznych, a także prowadzenie zajęć w szkołach, przygotowujących do życia w rodzinie oraz wspieranie rodziców w wypełnianiu przez nich funkcji opiekuńczo – wychowawczych, poprzez porady psychologiczne, prawne, socjalne, terapeutyczne, pedagogiczne.</p>			<p>środki własne organizacji pozarządowych</p>
<p>Promowanie wartości rodzinnych wśród lokalnej społeczności.</p>	<p>2019 - 2024</p>	<p>PCPR, lokalne organizacje pozarządowe</p>	<p>Środki własne powiatu, środki unijne, środki własne organizacji pozarządowych</p>
<p>Działania interwencyjne dla osób znajdujących się w kryzysie.</p>	<p>2019 - 2024</p>	<p>PCPR, OPS</p>	<p>Środki własne powiatu, gminy środki unijne</p>
<p>Cel nr 3: Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej oraz pieczy instytucjonalnej typu rodzinnego</p>			
<p>Poyskiwanie kandydatów na rodziny zastępcze, poprzez akcje promujące ideę rodzicielstwa zastępczego i szkolenie kandydatów na rodziny zastępcze.</p>	<p>2019 - 2024</p>	<p>PCPR</p>	<p>Środki własne powiatu</p>
<p>Tworzenie spokrewnionych, niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych oraz finansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej.</p>	<p>2019 - 2024</p>	<p>PCPR, Kuratorzy, Sądy</p>	<p>Środki własne powiatu, dotacje z budżetu państwa</p>
<p>Wspieranie istniejących rodzin zastępczych oraz pracowników placówek opiekuńczo- wychowawczych typu rodzinnego, poprzez organizowanie szkoleń mających na celu podniesienie ich kompetencji opiekuńczo – wychowawczych, dostarczanie wiedzy i umiejętności w zakresie opieki i wychowania, pomoc w prowadzeniu mediacji w sytuacjach konfliktowych, umożliwianie udzielania pomocy pedagogicznej rodzinom zastępczym w miejscu ich zamieszkania,</p>	<p>2019 - 2024</p>	<p>PCPR, Placówka opiekuńczo – wychowawcza typu rodzinnego</p>	<p>Środki własne powiatu, środki EFS</p>

zapewnianie rodzinom zastępczym dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej.					
Zapewnienie pomocy prawnej osobom sprawującym pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego, współpraca z sądem i kuratorami sądowymi w zakresie uregulowania sytuacji prawnej dziecka.	2019 - 2024	PCPR, Placówka opiekuńczo – wychowawcza typu rodzinnego, Kuratorzy, Sądy	Środki własne powiatu, środki unijne, dotacje z budżetu państwa		
Doposażenie mieszkań rodzin zastępczych, wypłata dodatkowych świadczeń dla rodzin zastępczych.	Zgodnie z potrzebami rodzin 2019 - 2024	PCPR	Środki własne powiatu		
Zatrudnianie osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich.	Na bieżąco, w terminach dostosowanych do potrzeb rodzin 2019 - 2024	PCPR, Placówka opiekuńczo – wychowawcza typu rodzinnego	Środki własne powiatu		
Prowadzenie grup wsparcia dla rodzin zastępczych, zapewnienie warunków lokalowych do spotkań rodzin zastępczych w ramach w/w grup	Zgodnie z potrzebami 2019 - 2024	PCPR	Środki własne powiatu, środki unijne		
Udzielanie wsparcia rodzinom zastępczym poprzez rodziny pomocowe.	Zgodnie z potrzebami 2019 - 2024	PCPR	Środki własne powiatu		
Cel nr 4: Wielokierunkowa praca z rodzinami biologicznymi dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.					
Wzbudzenie motywacji rodzin biologicznych do współpracy i uświadomienie rodzicom, że dzieci zawsze ich potrzebują i że to oni powinni stanowiąc	2019 - 2024	OPS, PCPR (asystenci rodzin, pracownicy socjalni, koordynatorzy rodzinnej pieczy	Środki własne powiatu, gmin, środki unijne		

<p>oparcie dla rodziny niezależnie od sytuacji, w jakiej aktualnie sami się znajdują – poprzez indywidualne konsultacje, pomoc prawną, socjalną, psychologiczną.</p> <p>Pomoc w przywróceniu równowagi w rodzinie, uświadamianie rodzicom biologicznym oraz dzieciom ich rolę społeczną i podjęcie obowiązków przypisanych tym rolom zgodnie z oczekiwaniami społeczeństwa – poprzez organizowanie zajęć warsztatowych, kontrakt, indywidualne rozmowy z rodzinami, wsparcie psychologiczne – pedagogiczne.</p>	<p>2019 - 2024</p>	<p>PCPR, OPS (asystenci rodzin, pracownicy socjalni, koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, psycholog)</p>	<p>zastępczej, psycholog)</p>	<p>Środki własne powiatu, gminy, środki unijne</p>
<p>Cel nr 5: Wspomaganie procesu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.</p>				
<p>Pomoc w pozyskiwaniu mieszkania z zasobów gminy.</p>	<p>2019 - 2024</p>	<p>PCPR, urzędy gmin z terenu powiatu</p>	<p>Środki własne powiatu, gminy</p>	
<p>Wspieranie finansowe i rzeczowe.</p>	<p>2019 - 2024</p>	<p>PCPR</p>	<p>Środki własne powiatu</p>	
<p>Wspieranie osób usamodzielnianych w aktywnym uczestniczeniu w życiu społecznym, kontynuowaniu nauki i uzyskiwaniu kwalifikacji zawodowych.</p>	<p>2019 - 2024</p>	<p>PCPR, PUP</p>	<p>Środki własne powiatu, środki z budżetu państwa, środki unijne</p>	
<p>Wdrażanie i realizacja projektów w ramach środków z Unii Europejskiej na rzecz osób usamodzielnianych, zagrożonych wykluczeniem społecznym.</p>	<p>2019 - 2024</p>	<p>PCPR</p>	<p>Środki unijne</p>	
<p>Motywowanie do aktywnego poszukiwania pracy i pomoc w zakresie przygotowania do wejścia na rynek pracy.</p>	<p>2019 - 2024</p>	<p>PCPR, PUP</p>	<p>Środki własne powiatu, środki z budżetu państwa, środki unijne</p>	
<p>Obszar II :Zapobieganie zjawisku przemocy w rodzinie</p> <p>Cel nr 1: Zintensyfikowanie lokalnych działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.</p>				

Aktualizacja strony internetowej PCPR w zakresie informacji promującej idee Programu Przeciwdziałania Przemocy (kampania promocyjna) oraz informacji nt. zjawiska przemocy w rodzinie.	2019 - 2024	PCPR	Środki własne powiatu
Uczestnictwo w spotkaniach w zespołach wielofunkcyjnych, dotyczących rozwijania współpracy interdyscyplinarnej instytucji i organizacji, działających na terenie powiatu bielskiego w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, wymiany doświadczeń i dobrych praktyk.	2019 - 2024	PCPR, OPS, Gminne Zespoły Interdyscyplinarne, KPP w Bielsku Podlaskim	Środki własne powiatu, gminy środki z budżetu państwa, środki unijne
Pozyskanie i rozpowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych odnośnie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie.	2019 - 2024	PCPR, OPS, GKRPA, Zespoły interdyscyplinarne, KPP w Bielsku Podlaskim	Środki własne powiatu, gminy środki z budżetu państwa, środki unijne
Organizacja akcji profilaktyczno-informacyjnych na temat przemocy w rodzinie (np. lokalne kampanie społeczne, pikniki rodzinne, festyny).	2019 - 2024	PCPR, OPS, GKRPA, KPP w Bielsku Podlaskim	Środki własne powiatu, gminy środki z budżetu państwa, środki unijne
Cel nr 2 : Edukacja i promowanie postaw społecznych wolnych od przemocy.			
Współpraca z Kościołem w celu edukacji na temat zjawiska przemocy w rodzinie w ramach programów nauk przedmatżeńskich.	2019- 2024	PCPR, instytucje i organizacje kościelne, OPS	Środki własne powiatu, gminy środki z budżetu państwa, środki finansowe organizacji i instytucji kościelnych
Wzmocnienie funkcji opiekuńczych i wychowawczych, alternatywnych wobec stosowania przemocy, wzmocnienie kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie oraz w stosunku do grup ryzyka, np. małoletnich w ciąży.	2019 - 2024	PCPR, instytucje i organizacje pozarządowe, OPS	Środki własne powiatu, gminy środki z budżetu państwa, środki finansowe organizacji pozarządowych

Cel nr 3: Ochrona osób doznających przemocy w rodzinie.			
Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na terenie powiatu, w tym ustalenie odsetka populacji rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie.	Coroczna diagnoza 2019 - 2024	PCPR, OPS, urzędy gmin i miast, Policja, Zespół kuratorów, GKRP, instytucje, organizacje działające na rzecz przemocy w rodzinie	Środki własne powiatu, gmin, środki z budżetu państwa, środki własne organizacji
Upowszechnianie informacji na temat podmiotów działających na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie i rodzaju świadczonej pomocy.	2019 - 2024	PCPR, OPS, urzędy gmin i miast, Policja, instytucje, organizacje działające na rzecz przemocy w rodzinie	Środki własne powiatu, gmin, środki własne organizacji, środki z budżetu państwa
Udzielanie specjalistycznej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie.	2019 - 2024	PCPR, OPS, instytucje, organizacje działające na rzecz przemocy w rodzinie, Policja	Środki własne powiatu, gminy, środki własne organizacji działających na rzecz przemocy w rodzinie, środki z budżetu państwa
Zapewnienie wsparcia, pomocy i schronienia dla ofiar przemocy.	2019 - 2024	PCPR, OPS, Zespoły Interdyscyplinarne, urzędy gmin, miast, organizacje pozarządowe działające na rzecz ofiar przemocy	Środki własne powiatu, gminy, środki własne organizacji działających na rzecz przemocy w rodzinie
Rozwój interdyscyplinarności działań interwencyjnych.	2019 - 2024	PCPR, OPS, Zespoły Interdyscyplinarne, organizacje działające na rzecz przeciwdziałania przemocy	Środki własne powiatu, gminy, środki własne organizacji działających na rzecz przemocy w rodzinie
Cel nr 4: Zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych podejmowanych wobec sprawców przemocy w rodzinie.			
Udzielanie informacji osobom stosującym przemoc na temat programów korekcyjno-edukacyjnych.	2019 - 2024	PCPR, OPS, członkowie zespołu interdyscyplinarnego, KPP w	Środki własne powiatu, gminy, środki własne organizacji

<p>Szkolenia, programy motywujące oraz zmieniające postawy sprawców przemocy, propagowanie uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych, terapiach dla osób stosujących przemoc.</p>	<p>2019 - 2024</p>	<p>Bielsku Podlaskim, Kuratorzy Sądowi, Sędziowie, Prokuratorzy, organizacje działające na rzecz przeciwdziałania przemocy</p> <p>PCPR, OPS, członkowie zespołu interdyscyplinarnego, Kuratorzy Sądowi, KPP w Bielsku Podlaskim</p>	<p>działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, środki z budżetu państwa</p> <p>Środki własne powiatu, gminy, środki unijne, środki z budżetu państwa</p>
<p>Cel nr 5: Zapewnienie wsparcia i szkoleń dla kadry pracującej bezpośrednio z osobami doznającymi przemocy w rodzinie oraz osobami stosującymi przemoc w rodzinie.</p>			
<p>Organizacja szkoleń, poradnictwa, doradztwa metodycznego dla pracowników służb społecznych.</p>	<p>2019 - 2024</p>	<p>PCPR, OPS, członkowie zespołu interdyscyplinarnego, KPP w Bielsku Podlaskim,</p>	<p>Środki finansowe powiatu, gminy, środki unijne, środki z budżetu państwa</p>
<p>Kierowanie kadry na szkolenia na poziomie wojewódzkim i ogólnopolskim.</p>	<p>2019 - 2024</p>	<p>PCPR, OPS, członkowie zespołu interdyscyplinarnego</p>	<p>Środki finansowe powiatu, gminy, środki unijne, środki z budżetu państwa</p>
<p>Pozyskiwanie materiałów instruktażowo-edukacyjnych.</p>	<p>2019 - 2024</p>	<p>PCPR, OPS, członkowie zespołu interdyscyplinarnego</p>	<p>Środki finansowe powiatu, gminy, środki unijne</p>
<p>Zapewnienie superwizji dla pracowników pracujących z osobami doznającymi przemocy i osobami stosującymi przemoc.</p>	<p>2019 - 2024</p>	<p>PCPR, OPS, członkowie zespołu interdyscyplinarnego</p>	<p>Środki finansowe powiatu, środki unijne, środki z budżetu państwa</p>
<p>Obszar III Skuteczny system wsparcia społecznego dla osób starszych i niepełnosprawnych.</p> <p>Cel nr 1: Zaspokajanie potrzeb osób starszych i zapewnienie im właściwej opieki.</p>			
<p>Pozyskiwanie wolontariuszy wspierających osoby starsze.</p>	<p>2019 - 2024</p>	<p>DPS, OPS, PCPR</p>	<p>Środki finansowe powiatu, gminy</p>

Strategia rozwiązywania problemów społecznych w powiecie bielskim na lata 2019 - 2024

Podjęcie współpracy z Kościołem, organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych w zakresie organizowania opieki i aktywizacji osób starszych.	2019 - 2024	PCPR, OPS, organizacje pozarządowe, Kościoły	Środki finansowe powiatu, gmin, środki finansowe organizacji pozarządowych oraz Kościołów
Dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych, zapewnienia przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych i sprzętu rehabilitacyjnego, dofinansowanie do turnusów.	2019 - 2024	PCPR,	Środki finansowe powiatu, PFRON
Organizowanie cyklicznych imprez rekreacyjnych, edukacyjnych, spotkań integracyjnych.	2019 - 2024	PCPR, DPS, OPS, organizacje pozarządowe	Środki finansowe powiatu, PFRON, gmin, środki organizacji pozarządowych
Uwrażliwianie społeczeństwa na potrzeby osób starszych, działania na rzecz integracji międzypokoleniowej.	2019 - 2024	Institucje działające na rzecz osób starszych, organizacje pozarządowe	Środki finansowe powiatu, gmin, środki finansowe instytucji działających na rzecz osób starszych
Wspieranie organizacji pozarządowych, działających na rzecz osób starszych.	2019 - 2024	Urzędy miast i gmin, Starostwo Powiatowe	Środki finansowe powiatu, gmin, środki z budżetu państwa
Tworzenie lub wspieranie Klubów Seniora, domów dziennego pobytu dla osób starszych i niepełnosprawnych, ośrodków wsparcia oraz innych instytucji działających na rzecz osób w podeszłym wieku.	2019 - 2024	Urzędy miast i gmin, OPS, PCPR, ośrodki zdrowia, organizacje pozarządowe	Środki finansowe powiatu, gmin, środki finansowe organizacji pozarządowych działających na rzecz osób starszych, środki z budżetu państwa, środki unijne
Utrzymanie i modernizacja istniejącej bazy lokalowej, służącej osobom starszym.	2019 - 2024	DPS, OPS, Starostwo Powiatowe	Środki finansowe powiatu, gmin, środki z budżetu państwa, środki unijne
Umieszczanie osób starszych w domu pomocy społecznej.	2019 - 2024	PCPR, OPS	Środki finansowe powiatu, gmin

Zapewnienie usług opiekuńczych w tym specjalistycznych dla osób starszych i niepełnosprawnych.	2019 - 2024	OPS, DPS	Środki finansowe powiatu, gmin
Cel nr 2: Rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych.			
Uczestnictwo osób niepełnosprawnych w warsztatach terapii zajęciowej.	2019 - 2024	WTZ, PCPR	PFRON, środki finansowe powiatu
Zapewnienie osobom niepełnosprawnym dostępu do poradnictwa zawodowego, szkoleń zawodowych i pośrednictwa pracy.	2019 - 2024	PUP, WTZ, PCPR, organizacje działające na rzecz osób niepełnosprawnych	PFRON, środki finansowe powiatu, środki finansowe organizacji pozarządowych, środki z budżetu państwa
Dofinansowanie do tworzenia miejsc pracy, staży, szkoleń, oraz innych instrumentów i usług rynku pracy, przeznaczonych dla osób niepełnosprawnych.	2019 - 2024	PUP	PFRON, środki finansowe powiatu
Udzielanie dofinansowania osobom niepełnosprawnym do turnusów rehabilitacyjnych.	2019 - 2024	PCPR	PFRON, środki finansowe powiatu
Dofinansowanie osobom niepełnosprawnym do organizacji sportu, kultury, rekreacji i turystyki, celem zwiększenia aktywności osób niepełnosprawnych oraz przyspieszenia procesu ich integracji społecznej.	2019 - 2024	PCPR, organizacje pozarządowe	PFRON, środki finansowe powiatu, środki własne organizacji pozarządowych
Dofinansowanie osobom niepełnosprawnym do likwidacji barier architektonicznych, które niejednokrotnie całkowicie uniemożliwiają funkcjonowanie w środowisku.	2019 - 2024	PCPR	PFRON, środki finansowe powiatu
Dofinansowanie osobom niepełnosprawnym do zakupu przedmiotów ortopedycznych i pomocniczych oraz sprzętu rehabilitacyjnego ułatwiających funkcjonowanie, poprzez zmniejszenie dysfunkcji	2019 - 2024	PCPR	PFRON, środki finansowe powiatu

wynikającej z niepełnosprawności.					
Realizacja działań i programów wspierających osoby niepełnosprawne i ich rodziny, typu: Aktywny Samorząd, Wyrównywanie różnic między regionami, Zajęcia klubowe, itp.	2019 - 2024	PCPR, WTZ, organizacje działające na rzecz osób niepełnosprawnych	PCPR, WTZ, organizacje działające na rzecz osób niepełnosprawnych	PFRON, środki finansowe powiatu, środki organizacji pozarządowych	
Promowanie zatrudnienia osób niepełnosprawnych w warunkach pracy chronionej.	2019 - 2024	PUP, PCPR, organizacje działające na rzecz osób niepełnosprawnych	PUP, PCPR, organizacje działające na rzecz osób niepełnosprawnych	PFRON, środki finansowe powiatu, środki organizacji pozarządowych, środki z budżetu państwa	
Informowanie pracodawców o korzyściach z zatrudniania osób niepełnosprawnych.	2019 - 2024	PUP, Urzędy miast i gmin, PCPR, organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych	PUP, Urzędy miast i gmin, PCPR, organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych	PFRON, środki finansowe powiatu, gminy, środki organizacji pozarządowych	
Zapewnienie rozwoju WTZ, ośrodków wsparcia oraz innych instytucji działających na rzecz osób niepełnosprawnych.	2019 - 2024	Urzędy miast i gmin, PCPR, organizacje działające na rzecz osób niepełnosprawnych	Urzędy miast i gmin, PCPR, organizacje działające na rzecz osób niepełnosprawnych	PFRON, środki finansowe powiatu, gminy, środki z budżetu państwa, środki organizacji pozarządowych	
Zapewnienie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób niepełnosprawnych oraz usług wolontarystycznych.	2019 - 2024	OPS, DPS, PCPR, WTZ	OPS, DPS, PCPR, WTZ	Środki finansowe powiatu, gminy, PFRON	
Wspieranie organizacji pozarządowych, działających na rzecz osób niepełnosprawnych.	2019 - 2024	PCPR, urzędy miast i gmin	PCPR, urzędy miast i gmin	Środki finansowe powiatu, gminy	
Cel nr 3: Dalszy rozwój i doskonalenie zadań wykonywanych przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności.					
Informowanie pententów o trybie i zasadach postępowania w zakresie orzekania o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności.	2019 - 2024	PCPR (PZON)	PCPR (PZON)	Środki finansowe powiatu, środki z budżetu państwa	

Orzekanie osób, które ukończyły 16 rok życia o stopniu niepełnosprawności.	2019 - 2024	PCPR (PZON)	Środki finansowe powiatu, środki z budżetu państwa
Orzekanie osób do 16 roku życia o niepełnosprawności.	2019 - 2024	PCPR (PZON)	Środki finansowe powiatu, środki z budżetu państwa
Cel nr 4: Promowanie profilaktyki zdrowotnej.			
Promocja zdrowia i wczesnej profilaktyki w celu wykrywania schorzeń i wczesnego im przeciwdziałania.	2019 - 2024	SP ZOZ, Ośrodki zdrowia, PP- P, PCPR	Środki własne powiatu, środki z budżetu państwa, środki unijne
Bezpłatne badania profilaktyczne	2019 - 2024	SP ZOZ, ośrodki zdrowia, urzędy miast i gmin, OPS, PCPR	Środki własne powiatu, gminy, środki z budżetu państwa, środki unijne
Prowadzenie szkoleń i spotkań metodycznych z zakresu profilaktyki zdrowotnej.	2019 - 2024	SP ZOZ, DPS, PCPR	Środki własne powiatu, środki z budżetu państwa
Informowanie społeczeństwa o zasadach dostępu do podstawowej opieki zdrowotnej oraz specjalistycznej opieki zdrowotnej.	2019 - 2024	Urzędy miast i gmin, SP ZOZ, ośrodki zdrowia, PCPR	Środki własne powiatu, gminy, środki z budżetu państwa
Promowanie idei wczesnej interwencji mającej na celu wykrycie najwcześniejszych zaburzeń i nieprawidłowości rozwojowych, występujących oraz tych potencjalnych, które mogą się pojawić w przyszłości.	2019 - 2024	SP ZOZ, OPS, PP- P, PCPR, urzędy miast i gmin	Środki własne powiatu, gmin, środki z budżetu państwa, środki unijne

Strategia rozwiązywania problemów społecznych w powiecie bielskim na lata 2019 - 2024

<p>Analiza warunków rozwoju dziecka ze szczególnym uwzględnieniem jego najbliższego otoczenia i rodziny oraz adekwatne do tejsze analizy przygotowanie i realizacja indywidualnych programów stymulacji i usprawnienia.</p>	<p>2019 - 2024</p>	<p>SP ZOZ, OPS, , PP- P, PCPR, urzędy miast i gmin</p>	<p>Środki własne powiatu, gmin, budżetu państwa</p>
<p>Zapewnienie dostępu w pierwszym okresie życia dziecka do oddziaływań rehabilitacyjnych i zastosowanie odpowiedniej terapii (zastosowanie terapii i rehabilitacji we wczesnym okresie życia, daje szybsze postępy usprawnienia, powoduje zahamowanie rozwoju wielu zaburzeń).</p>	<p>2019 - 2024</p>	<p>SP ZOZ, PP- P, PCPR, urzędy miast i gmin, OPS</p>	<p>Środki własne powiatu, gmin, środki z budżetu państwa</p>

6. Wykaz rysunków, wykresów oraz tabeli w Strategii rozwiązywania problemów społecznych w powiecie bielskim w latach 2019 – 2024:

Wykresy:

<i>Wykres 1. Liczba ludności w powiecie bielskim wg płci w 2017 roku. ....</i>	9
<i>Wykres 2. Ludność w powiecie bielskim w latach 2015 - 2018. ....</i>	9
<i>Wykres 3. Prognoza populacji w powiecie bielskim w latach 2020 – 2050. ....</i>	10
<i>Wykres 4. Ludność w powiecie bielskim ze względu na biologiczne grupy wieku. ....</i>	11
<i>Wykres 5. Migracje ludności w powiecie bielskim w latach 2013 - 2017. ....</i>	11
<i>Wykres 6. Poziom wykształcenia mieszkańców powiatu bielskiego. ....</i>	12
<i>Wykres 7. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w poszczególnych sektorach w 2017 roku. (opracowanie własne na podstawie danych GUS) ....</i>	13
<i>Wykres 8. Stopa bezrobocia w powiecie bielskim w latach 2014 - 2018. ....</i>	15
<i>Wykres 9. Liczba uczniów w poszczególnych szkołach w roku szkolnym 2017/2018. .</i>	19
<i>Wykres 10. Liczba osób przyjętych do Domu Pomocy Społecznej w Brańsku w latach 2009 - 2018. ....</i>	25
<i>Wykres 11. Przestępstwa stwierdzone w powiecie bielskim w latach 2017- 2014. ....</i>	30
<i>Wykres 12. Liczba rodzin zastępczych oraz liczba dzieci w nich umieszczonych na przestrzeni ostatnich czterech lat. ....</i>	38
<i>Wykres 13. Osoby dotknięte zjawiskiem przemocy w rodzinie ze względu na płeć i wiek w 2018 roku. ....</i>	39
<i>Wykres 14. Liczba osób niepełnosprawnych w latach 2015 - 2018 - podział ze względu na wiek. ....</i>	43
<i>Wykres 15. Liczba i rodzaj wydawanych orzeczeń przez PZON. ....</i>	43
<i>Wykres 16. Liczba osób, którym udzielono pomocy i wsparcia w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego w 2017 roku. ....</i>	47
<i>Wykres 17. Liczba osób bezdomnych oraz umieszczonych w noclegowniach na terenie powiatu bielskiego w 2018 roku. ....</i>	49

Tabele:

<i>Tabela 1. Liczba osób, którym udzielono informacji, instruktażu lub wygłoszono pogadanki w 2017 i 2018 roku. ....</i>	17
<i>Tabela 2. Liczba rodzin zastępczych w powiecie bielskim w latach 2016 – 2018. ....</i>	37

Tabela 3. Zjawisko przemocy w rodzinie w powiecie bielskim w 2018 roku. 41

Tabela 4. Dofinansowanie ze środków PCPR w ramach zadań powiatu dotyczących osób niepełnosprawnych. 44

Tabela 5. Przeciwdziałanie ubóstwu w poszczególnych gminach w roku 2018. 48

Tabela 6. Bezrobotni wg gmin w powiecie bielskim. 50

Rysunki

Rysunek 1. Podział administracyjny powiatu bielskiego..... 8

Rysunek 2. Stopa bezrobocia w województwie podlaskim w grudniu 2018 roku. 14

PRZEWODNICZĄCY RADY POWIATU
Andrzej Leszczyński

